

Hősök Napja – A képviselő naplója

Telek Dorottya – Azon túl a tág világ

Boltos mesék

IX. ÉVF. 83. SZÁM 2021. MÁJUS

Százhalom

ÓVÁROSI KÖZÖSSÉGI, KÖZÉLETI FOLYÓIRAT

Dance Challenge, Óváros

Fotó: Pap Miklós

A TARTALOMBÓL: Születésnap – Öt éves az óvárosi / falusi közösség • Hova lett a sok halom? • Szabó Gábor: A képviselő naplója • A hely, ahol élünk • Boltos mesék • A Jankovits-lányok (folyt.) • Tamási József atya: Zarándoklatok a Szentföldre • Történetünk története: Historia Domus • Az ortodox kereszténység története: Az ortodoxia hazai története

Öt éves az óvárosi / falusi közösség

Születésnap

2016-ban a civil közösségek összefogásával megszerveztük „Óvárosi Falusi Napok” címet viselő eseményt. A korábban éveken keresztül megrendezett közösségi program a szűkös költségvetés miatt maradt volna el.

„Akkor mi megcsináljuk!”

A városban a közösségek saját erejükkel különböző programokat szerveznek, gondoltam akkor egy kis összefogással miért ne működhetne, egy esemény köré építve. 2007. áprilisban az Óvárosi Közösségi Házban nagyon sikeres programot szerveztünk a szülőkkel, az óvodás kisgyerekes családok részére. A Focikupa is jó példa volt arra, hogy működik a civil összefogás.

Amikor a közösségeket megkerestem az ötlettel, nagy örömmel fogadták, mert mindenkinek fontos volt, hogy ez a falusi program megmaradjon. Minden közösség annyit vállalt be, ami a saját anyagi és energia forrásába belefért. A programok időpontjait közösen egyeztettük, és én koordináltam az eseményt.

„Battai közösségek, baráti társaságok találkozója”

„Fedezzük fel az Óvárost: gyalog, biciklivel, vízben vagy lóháton batyúval a hátunkon!”

2016-ban a szervezéssel kapcsolatos in-

formáció átadása és a programok bemutatása miatt hoztam létre a „Óvárosi Közösség” zárt facebook csoportot és az „Óvárosi Falusi Közösség” információs oldalt az eseményről. A megkülönböztethetőség miatt tér el a két elnevezés.

A névválasztás a városrész elnevezése alapján történt, a Battán élő harmadik generációs, tősgyökeres családok még mindig a „falusi”, a városi időszakban beköltözők pedig az „óvárosi” lakóközösség tagjai. A közösség tagjai mondhatják, hogy ők óvárosi vagy éppen falusi lakók, itt az összefogás ami a legfontosabb!

Számos programot szerveztünk vagy csatlakoztunk a városban megrendezettekhez. A közösség igénye volt a batyus bál, a jótékonyági süteményvásár megszervezése, vagy éppen a betlehem felállítás. Az aktív szervezők, az ötletelők és a civil szerveződések száma változó, attól függ, hogy mikor, milyen feladat miatt keressük egymást.

A facebook-csoport az öt év alatt már elérte a 800 tagot. Induláskor a csoporthoz alapvetően a programok miatt csatlakoztak az emberek. Van olyan tag, akinek szívügye a falu, vagy valamikor itt is élt. Mások kíváncsiságból, érdeklődésből csatlakoznak a csoporthoz.

A kezdeti program-információs zárt csoport kibővült, az internetes fórum a helyi, az itt élő lakosságot foglalkoztató, tájékoztató felületté nőtte ki magát. Az elmúlt időszakban az emberek online élete megváltozott, ezért sokszor kihívásokkal teli, hogy a csoportba milyen témákat engedünk be és mikor van az a pont, hogy az „indulatokat” kezeljük. Ez a fórum nem reklámfelület és talált tárgyak „osztálya”, embere válogatja, hogy ezt megérti-e, vagy megsértődik. A csoportnak több adminisztrátora van, egymás között megbeszéljük, ha kényesebb, vagy esetleg nem oda való témákról kerülnek bejegyzések a felületre.

A 2021. évet írjuk, de mintha a 2016-os kezdeti lépéseknél tartanánk. „Deja vu” érzés, hisz most is anyagi okok vezettek oda, hogy csak civil összefogásból valósulhat meg a júniusi program. Most már könnyebben megy, mert korábban csináltunk ilyet, van már tapasztalatunk.

Szent László az óvárosi katolikus templom védőszentje. Gyermekkoromban a vasárnapi búcsú hangulata emlékezetes, az ünnepi mise után a rokonok és a barátok eljöttek vendégségbe ebédre. Délután a kirakodó vásár, a vurstli hangulata felejthetetlen, a búcsú bálokról pedig jobbnál jobb történeteket meséltek a szülők. Igen ez a mi időnkben volt, ma már történelem.

A közösség erejével igen is lehet méltó módon megünnepelni az egyházi ünnepet, tiszteletben tartva, együtt élni ebben a közösségben, barátokkal együtt a családok jól érezhetik magukat. Célunk, hogy minden korosztály élményekkel telve gondoljon az Óvárosi Szent László Napokra.

A Kossuth Lajos utcában még ma is látható az a falfestmény, amit a gyermekeink alkottak, olyan élményben volt részük, amire éveken később is emlékeznek.

Májusban elindítottuk az „Óvárosi Falusi Tere-Fere” találkozót, ami egy olyan közösségi fórum, ahova az érdeklődőket szeretettel várjuk. Ezek az alkalmak nem csak a Szent László-napi programokról ejtünk szót, mert vannak egyéb aktuális témák is, amelyekkel érdemes foglalkozni. Folyamatosan érkeznek ötletek, megoldásra váró problémák, így szerdai napokon 18 órától rendszeresen találkozunk a gangos házunk verandáján.

A közelgő „Óvárosi Szent László Napok 2021.” eseményeinek előkészülete elindult, a véglegesített programokról részletes tájékoztatást fogunk adni a közösségi felületeken.

Dr. Pozsgainé Szabó Éva

Láthatatlan halomsírok nyomában

Hova lett a sok halom?

Százhalombatta és Érd települések közös kincse a kora vaskori halomsírmező, a Százhalomok nevű régészeti lelőhely. Sárgabarackosokban, szántott parcellákon, bekerített kiskertekben kisebb-nagyobb mértékben felismerhető módon magasodnak a 2700 éves temetkezési halmok. Az Érd-battai fennsík összképéhez szervesen hozzátartoznak, meghatározó és jellegzetes elemei a tájnak.

Feljegyzések és térképek tanúskodnak arról, hogy jó 170 évvel ezelőtt magasabbnak tűntek ezek a halmok, többet is lehetett felfedezni szabad szemmel. Varsányi János földmérő mérnök 1847-ben nagy pontosságú térképet és „tájképet” készített a halomsírmezőről, 122 darab halmot beazonosítva. Egy 1986-ban közzétett, friss felméréseket tükröző térkép jól egybecseng Varsányi János munkájával. Viszont, sajnos, a halmok magassága csökkenni látszik. Mezőgazdasági művelés, szántás, valamint az eső és a szél felszín romboló tevékenysége folytán egyre kevesebb magas halmot észlelhetünk a fennsíkon.

A régészeti kutatásokhoz Magyarországon az 1930-as évektől légi felvételeket is egyre inkább igyekeztek felhasználni. A kis magasságban, lassan mozgó sportrepülőről készített egyes felvételeken, leginkább a szántott parcellákban kerek foltokat fedezhet fel az értő szem. Ugyanakkor a terepen sétálva az adott helyen sík terep észlelhető csak. Azon a helyen halom állt egykor, vagy nem? De hát hány halomsír is

van összesen? Milyenek a halomsírok, hol helyezkednek el, mekkora a kora vaskori temető kiterjedése?

A sok kérdésre sokféle módszer segítségével keresik a választ a szakemberek. A régészeti lelőhelyek kutatására egyre több olyan módszer használatára nyílik alkalom, amelyek nem pusztítják el a kutatás tár-

A lelőhelyek vizsgálatára alkalmazott főbb régészeti módszerek: terepbejárás, légi felvételezés, magnetométeres felmérés, lézer-szkennelés, ásatás.

gyát, mégis sok információ nyerhető a segítségükkel. A „Matrica” Múzeummal való együttműködésben Czajlik Zoltán régész, az ELTE BTK Régészettudományi Intézetének Archeometriai és Régészeti Módszertani

azzal a megszállottsággal, ami a legtöbb régészre jellemző. Tudásvágy, tudásszomj hajtja őket.

Munkájuk eredménye napjainkra több egybefüggő területet is mutató fotós-grafikai térkép, amelyen annyi karikát láthatunk, hogy a szemünk is káprázik tőle. Ezek a karikák a földbe mélyedő, az egykori sírokat körbevevő körárkokat jelölik. Átmérőjük 10-50 méter közé tehető. Egyes nagyobb körárkok közepén szögletes jelenség mutatkozik, az egykori sírkamra maradványa.

Jelenleg 365 darab körárkok, egykori halomsír számolható össze, egy nagyjából 70 hektár nagyságú területen. Ebből a nagy számból 30-35 sírkamrás halomsírt gondolunk a korabeli előkelők nyughelyének. A sok száz kisebb halom a köznép sírjait borította.

Magnetométeres felmérés

A régészeti lelőhelyek roncsolásmentes vizsgálatának egyik változatát jelenti a magnetométeres műszeres felmérés. A vizsgálat tudományos alapját az nyújtja, hogy a készülékkel kimérhetők a felszín alatti bolygatások. Az altalaj és a megbolygatott részek egymástól különböző mágneses adatokat szolgáltatnak. Így egy területen kimutathatóak az egykor élt emberek által földbe mélyített jelenségek (házak, árkok, gödrök, kemencék és természetesen a sírok is).

Tanszékének vezetője irányításával a 15 éve folyó légi felvételezések és az 5-6 éve folyó műszeres mérések nyomán egyre több részletét látjuk a Százhalomok térségének. A sok-sok napi terepi mérést, adatértékelést, térkép-készítést régész, fizikus és térinformatikus szakemberek végzik,

Össességében, óvatos becsléssel, nagyjából ötszázra tehető a halmos-körárkos temetkezéseknek a végső száma. Ez a temető a Krisztus előtti 7-6. században itt élt népesség hagyatéka.

T. Németh Gabriella
régész

Szabó Gábor beszámolója

A képviselő naplója

Az Országgyűlés őszig meghosszabbította a rendkívüli jogrendet, ami nem a korlátozások meghosszabbítását jelenti, hiszen az 5 millió beoltottal újabb enyhítések jelentettek be. Mint minden településen, úgy városunkban sincs másképpen: a képviselő-testület hatáskörét továbbra is a Polgármester gyakorolja!

Április 26. A Szent László templom urnafalához a Szákom Kft. egy padot biztosított, ami egy kis felújítás után fog a helyszínre kikerülni.

Április 27. A téglagyárban keletkezett tűz okán szeretném tájékoztatni az óvárosiakat, hogy csak a lakosság bevonásával, tájékoztatásával lehet bármilyen változtatást végezni a völgyben.

Az Erőmű út 34. szám előtt a járda és a nyitott csapadékvíz elvezető árok közötti részen szivárgott a víz, amit a Fővárosi Vízművek szakemberei orvosoltak.

Az Erőmű út 26. szám alatt található társasház kivitelezője által hanyagul elvégzett kocsibeállás és járda az illetékes hatóságok eljárása után javításra került.

Április 30. Májusfa került a Szent László tér egyik muskátli tartójára, amivel talán egy újabb hagyomány éled fel a faluban.

Május 1. A gyereknapi játék előkészületei zajlottak az óvárosi cserkészparkban, Szalai Attilával, Loós Attilával, Mikulásik Gáborral és a 1026. sz. Szent László király cserkészcsapat tagjaival. A délelőtt folyamán több mint 250 db JÓFEJ kő lett meg-

festve, amik heti rendszerességgel lesznek elrejtve a megadott közterületeken.

Május 2. Egy Kossuth Lajos utcában élő anyuka jóvoltából játéktartó doboz került ki a Sirály játszótérre, amibe időnként hoznak is játékot a szülők.

Május 4. A szerb ortodox húsvéti ünnepek végével a településrész közterületein felállított fanyulak is elkerültek az „új gazdáikhoz”. Az ötletgazdával és alkotóval Loós Attilával átadtuk ezeket három óvodának (Óvárosi Pitypangos Tagóvoda, Szivárvány, Pitypangos) és 2 családnak.

Május 8. A Körtefa utca 20 szám előtti nyitott csapadékvíz elvezető javítását kérték az ott lakók, amit a Szákom Kft. meg is csinált.

A Temetőhöz felvezető lépcső melletti vízelvezető kitarakítása is megtörtént.

Május 13. A lakók megkeresésére a Halász utcai csapadékvíz-elvezetéssel kapcsolatban jártam a helyszínen. A jelenlegi kiviteli tervekben nem szerepelt bizonyos részen az út- és járdarekonstrukció, ami egy későbbi időpontban valósulhat meg. A jóval az ígért határidő előtt befejezett munkálatokkal remélhetőleg sokat javult az ott lakók közérzete, amihez még több apróbb hiányosság megoldásával másfél évtizedes probléma oldódhat meg.

Május 15. Megkezdődtek a muskátlik kihelyezése az Óvárosban, remélhetőleg ezáltal a lakosok kedélyállapota, hangulata is javulni fog.

Az Erőmű út körfogalmában található üdvözlőtáblán a fakó városi címer cserélve lett.

Beállításra került a Gyorma utca tetején található kijelölt gyalogosátkelő tábla.

A Szent László út 74. szám előtti parkoló-tábla akadályozta a babakocsival közlekedőket, így el lett távolítva.

A civilek által rendbe tett Óvárosi Pitypangos Tagóvoda előkertje le lett kerítve, mert a felelőtlen állattartók képtelenek voltak a kutyájuk piszkát összeszedni.

Az Erőmű előtti szakaszon és a Csenderics Sándor úton a közvilágítás későn kapcsolódott fel és korán kapcsolódott le, a Műszaki Iroda jelezte a problémát az ELMŰ felé, akik a szükséges javítást elvégezték.

Május 19. Az Óvárosi Közösség összefogásával lesz megtartva az idei ÓVÁROSI SZENT LÁSZLÓ NAPOK, ennek az első megbeszélésén is tucatnyian vettek részt a tenni akarók. A közösség ezen az esemény keretein belül ünnepli az 5. születésnapját, amin számos program lesz június 25-26-27-én, természetesen a hatályos jogszabályoknak megfelelően.

Május 30. Hősök napi megemlékezést tartott a Szent László templomnál a KÉSZ százhalombattai csoportja. Az elesett magyar katonák és civil áldozatok tiszteletadásán Illéssy Mátyás plébános is imát mondott.

Számos gyermek lett megjutalmazva a cserkész parkban az óvárosi focipályán vasárnap délután, a gyermeknap alkalmából meghirdetett JÓFEJ kövek gyűjtéséért. A város több játszóterén és közterületén május elejétől folyamatosan rejtették el a kincseket a 1026. Szent László király cserkészcsapat tagjai. Nagyon hiányzott már ez a kis együttlét, jó volt látni a sok mosolygós, vidám arcot. A változékony idő ellenére rengeteg család jött el a vasárnap délutáni eseményre.

Az ajándékozáshoz hozzájárultak: a HH-TC Super Diszkont, Sérültekért Alapítvány, Üveghegy Kiadó, EU nyelvtudió, Szél Nikolett (babaúszás), Lukács Bernadett, Szalai Attila.

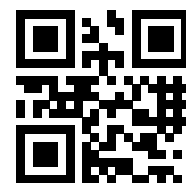
KÉREM VIGYÁZZANAK, VIGYÁZZUNK EGYMÁSRA!

Elérhetőségeim a szokásosak,
keressenek bizalommal:
szabogabor@mail.battanet.hu,
06 20 222 2930

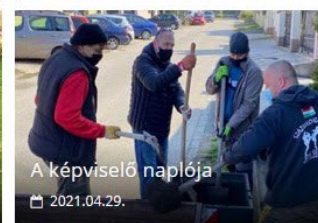
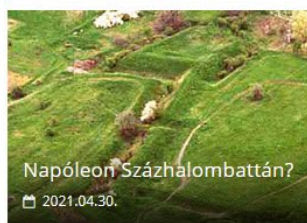
Szabó Gábor

Százhalom Online

KÖZÖSSÉGI, KULTURÁLIS, KÖZÉLETI MAGAZIN

ANNO CIVIL KURÁZSI ITT ÉS MOST KERÉKASZTAL PORTRÉ KULTÚRA SZERBEK EGYSZER VOLT SZOMSZÉDOLÓ ARCHÍV

Itt és most

A képviselő naplója

2021.04.29.

A hely, ahol élünk

Kiránduláson vagy vándortúrán pihenőhelyként víz-közeli vagy remek panorámájú helyet választunk. Ez ösztönös, bár miértje ma már nem ugyanaz, mint több száz, több ezer évvel ezelőtt. Anno a szállás- vagy településhely kiválasztása során elsődleges szempont a közeli vízvételi lehetőség, illetve védetősége volt. E két szempont játszott szerepet a Százhalombatta területén egykor létezett települések kialakulásában is.

A bronz- és vaskorban az Ófalu feletti löszfennsík nem a panorama szépsége, hanem jó beláthatósága miatt népesült be. Bár nem ekkora magaslattal, de ugyanez jellemezte a többi kisebb őskori települést is Százhalombatta területén.

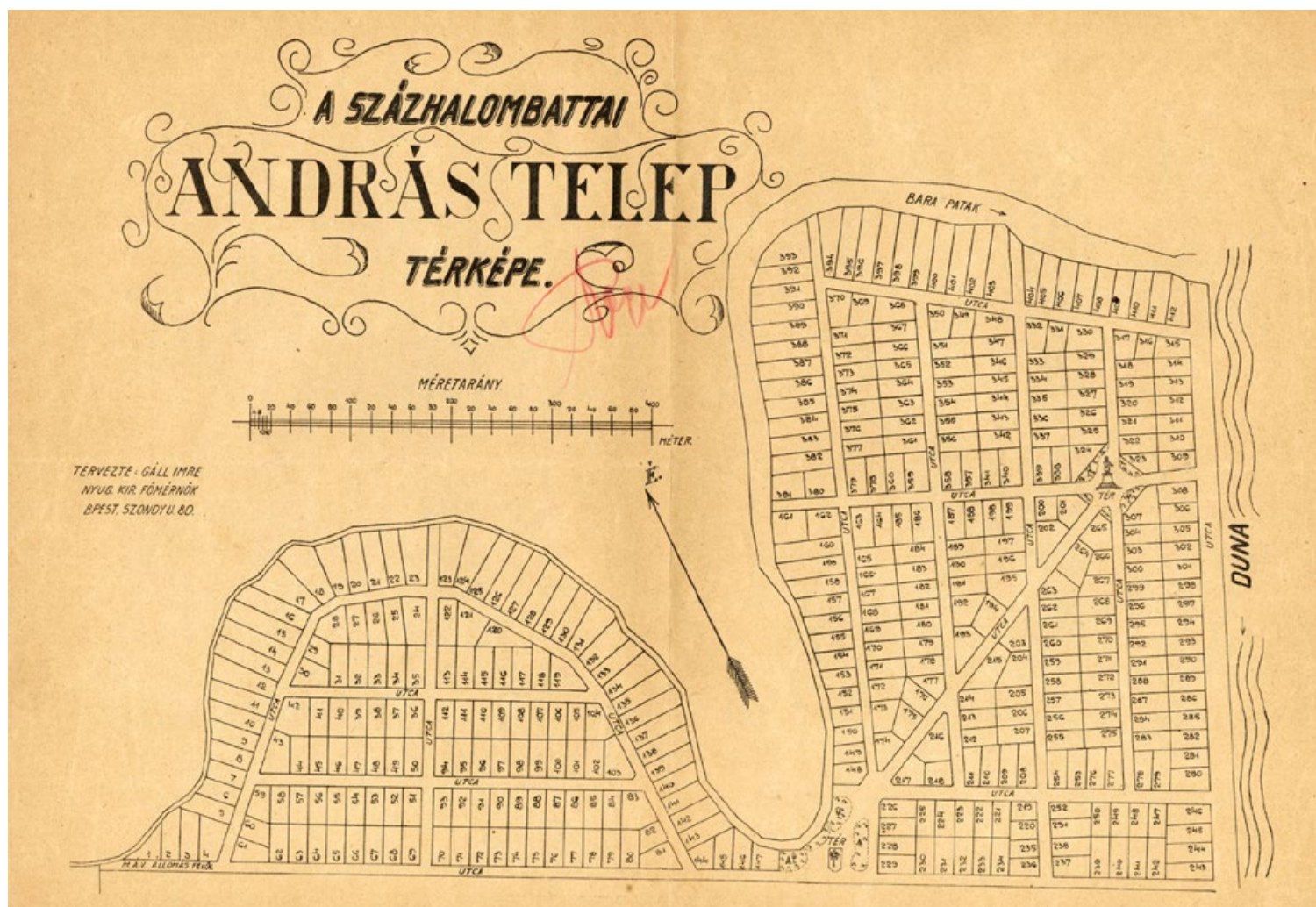
Városunk a római kori Limes útvonalon, Aquincum és Intercisa táborok között fekszik félúton, ezért itt is létrehoztak egy

tábor – Matrica – és mellette egy civil települést. Mind a tábor, mind a település római mintára tervezett volt. A római birodalom bukását követően csak szórvány településnyomokat – vagy inkább szálláshelyeket – azonosítottak a régészek.

Ezt követően nagyobb lélekszámú, hosszú ideig fennálló települések az Ár-

pád korban alakultak ki. E két falu nevét hordozza magában Százhalombatta. Százhalom a mai Ófalu Duna-parti szakaszán, a löszfennsík tövében, míg Báté Dunafüreden, a római katonai tábor területén. A történeti- és régészeti források szerint egy Székely/Zékely nevű kistelepülést is létezett Százhalombattán, az egykori Tehag területén.

A római kori megtelepülést kivéve bizony állíthatjuk, hogy a települések majd mindegyike halmaztelepülés volt. Azaz házak rendszertelen halmaza, melyek között kis utcácskák voltak, ezek később, ha lehetőség volt rá rendes utcákká fejlődtek. A halmaztelepüléseken a lakosság egymáshoz közeli házakban éltek, amely így biztonságot is nyújtott. A művelt föld magától a falutól kissé távolabb volt.

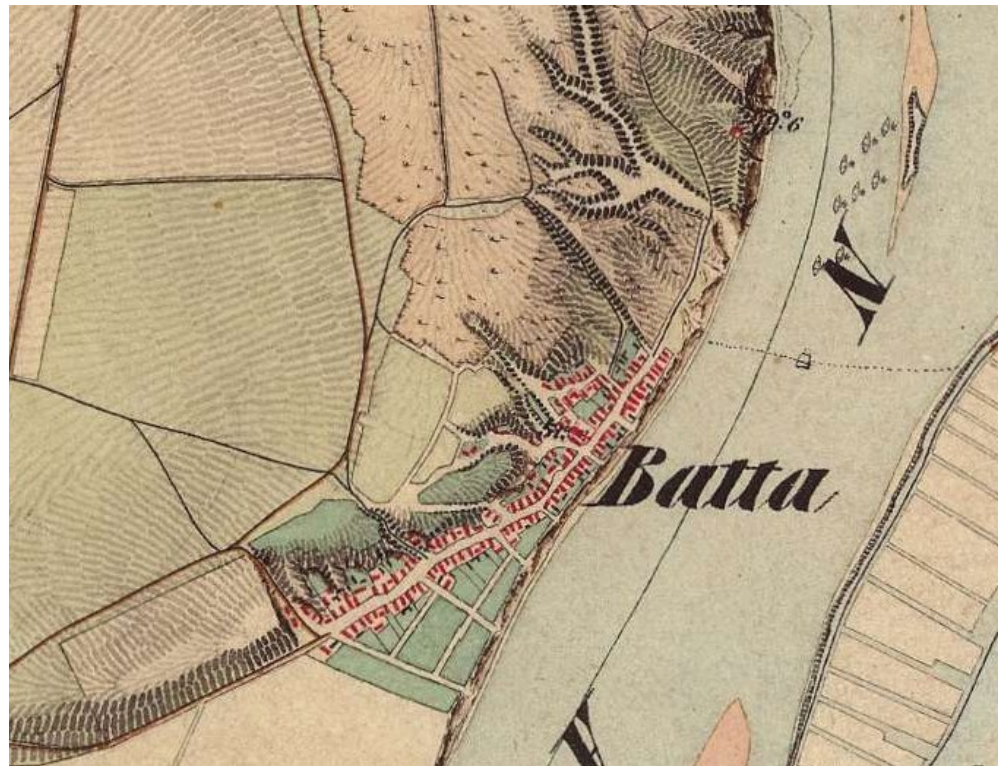
Százhalom településen, a hely földrajzi adottságából adódóan – egyszerűen nem volt hely halmaztelepülésre – vélhetően már eleve szalagtelkes stílusú település jött létre. Azaz hosszú, keskeny telek, melyen a ház az utcafrontra néz, mögötte a gazdasági épületekkel. Kezdetben ezek a házak a Dunára néztek és a telkek a löszfalba futottak. Ezt a feltételezést igazolja a török kor utáni szerb betelepülés során kialakult elrendezés az egykori Százhalmon. (Az elnéptelenedett Báté település mezőgazdasági területként hasznosult tovább.)

A szerb betelepülést követően újabb, bár létszámában kisebb betelepülések követték. A lakosság növekedése újabb telkek kialakulását hozta magával. A szerbek – sokáig, mint meghatározó etnikum – a falu északi részén, templomuk környezetében éltek. Lakóhelyszükségletük kielégítésére a Duna-part menti sávot is telkekre parcellázták – így alakult ki a mai Szent László út –, majd megkezdődött a templomuk feletti terület lakóhely célú kihasználása is. Az újonnan betelepülők a falu déli részén a mai Szent László út két oldalán, egyes helyeken már abból nyíló utcácskákban telepedtek meg.

A szalagtelkes felosztás Százhalom esetében a természeti adottságból alakult ki. Csakhogy itt a telek hossza korlátolt, mert vagy a Duna, vagy a löszfal korlátozza le. Egy hagyományos paraszti portán a lakóház folytatásában található meg a gazdasági építmények – istálló, pajta, ólak – és mezőgazdasági földterületük egy része. Az Ófaluban mezőgazdasági terület falun belül egyáltalán nem volt, legfeljebb kisebb konyhakert. Sok esetben a gazdasági építmények helyére, az egymást követő generációk is lakóházat építettek. Így alakultak ki a napjainkban sok problémát okozó osztatlan közös telkek. A lakosság szám növekedésével egyre nagyobb volt a lakáshiány és ezzel párhuzamosan egyre nőtt a helyi barlanglakások száma is. Az ifjú házaspárok, ha már nem volt hely új házrész építésére albérlésbe kényszerültek. Ha szerencsésük, vagy épp jó összeköttetésük volt, akkor valamelyik helyi uradalomban el tudtak helyezkedni, és be tudtak költözni a cseleddlakás valamelyikébe.

Szabályos, saktáblaszerű utcaháló-

zat, szabályos telektömbökkel a 17-19. századi letelepítések eredményeként jöttek létre először hazánkban. Százhalombattán azonban az első mérnökök által tervezett településrész Dunafüred víkendház parcellái voltak. A következő nagyobb parcellázásra az 1945-ös földosztáskor került sor az Újtelepen. A

tervezés itt is csak az utcákra és a parcellákra vonatkozott. A rajta építendő ház milyenségére és telken belüli elhelyezésre nem voltak szabályok. A házak típusából – bár egyre kevésbé – még ma is következtetni lehet annak építési idejére – hosszú ház, kádár kocka. Mindkét településrész további parcellázása a hagyományos – párhuzamos, merőleges – elvek mentén folyt/folyik.

Százhalombatta mai arculatát meghatározó tervezési folyamat az 1960-as években indult meg. Az üzemek tervezése és építésének kezdetén még nem határozták meg az üzemeltető személyzet lakóhelyét. Kényszer szülte megoldásként került sor az első tíz lakótömb – Felvonulási/Készenléti lakótelep – megépítésére, mely tervezése során csupán csak azt vették figyelembe, hogy a Dunai Hőerőmű Vállalathoz közel legyen. Nyilván az is szempont volt, hogy közvetlenül az Újtelep mellett fekszik.

Mivel a már üzemelő erőmű és finomító dolgozóinak száma – a családtagokkal

együtt – rohamosan nőtt, folyamatosan épültek a lakótömbök is a Készenléti lakóteleptől keletre, a későbbi Ifjúság út másik oldalán. Azaz eldöntött, a munkások lakóhelyének területe és annak növekedési iránya.

Az 1970-ben városi rangot kapott Százhalombatta fejlődése, fejlesztése

újabb lendületet vett. Az első lakóteleptől délre indult meg, az immár új technológiával (panel) épülő Déli lakótelep. Bár mindkét lakótelep tervezett, de nem a klasszikus saktáblaszerű elrendezéssel. Különösen a Déli-lakótelep tervezése során vették figyelembe a hely és a lakosság sajátosságait. A közintézmények és az üzletek a forgalmas közúthálózat által körülvett, zsákutcából megközelíthető „burokban” helyezkedik el a lakótelep közepén. Az ott élők a lehető legbiztonságosabb tudják megközelíteni az üzleteket, iskolákat, szociális intézményeket. A lakótelep kiállta az idő próbáját. Arra viszont senki sem számított a '70-80-as években, hogy a rendszerváltást követően milyen óriási mértékben nő a személyautók száma.

Százhalombatta területe ma már szinte teljesen benépesült. Egy-egy településrész elrendezése, arculata, épületeinek milyensége azonban továbbra is mesélni tud nekünk és utódainknak.

Beszélgetés Telek Dorottyaival

Azon túl a tág világ

Sportkarrierjét Százhalombattán kezdte, ma már az UVSE felnőtt női vízilabda csapat meghatározó tagja és a Los Angeles-i California State University Northridge sportösztöndíjas hallgatója. Nem csak jó sportoló, de kitűnő tanuló is az alig húszéves Telek Dorottya, akivel százhalombattai otthonában, családi körben beszélgettünk.

- Meséj magadról, és arról, hogyan indult a sportkarriered?

- A szüleim négyéves koromban írtak be úszni, mert szerették volna, ha megta-

nulom az alapokat, ha megyünk nyaralni, akkor rendszeren tudjam élvezni a nyaralás adta lehetőségeket, és az egészségem miatt is fontosnak tartották, hogy sportoljak valamit. Kilenc éves koromig szerettem is úszni, addig versenyszerűen úsztam. Már 5-6 éves koromtól voltak eredményeim pillangó- és gyorsúszásban. Az országos ranglistán 5-6. helyen voltak a legjobb időeredményeim.

Kilenc évesen váltottam vízilabdára, mert akkor meguntam a faltól-falig való folytonos úszkálást. 2008-ban alakult a Százhalombattai Vízilabda Sportegyesület és a bátyám, aki ott volt az induló csapatban, már két éve oda járt. Szokás volt, hogy családi évzáró bulit tartanak, ott beszéltem

az edzőkkel és akkor kérdezték, hogy nem szeretném-e kipróbálni a vízilabdát? Úgy voltam vele, hogy miért ne, a bátyám csupa jót mesélt róla. Úgyhogy nyáron lementem kipróbálni és ott is ragadtam.

Az általános iskola után mindenképpen Budapesten szerettem volna vízilabdázni. Százhalombattán inkább fiúkkal játszottam, mert nem nagyon volt stabil női csapat. Ezért tudatosan az Óbudai Árpád Gimnáziumot választottam, mert fontos volt, hogy erős legyen, és hogy közel legyen a BVSC vagy az UVSE uszodája. E két egyesületben van a legjobb női műhely, ahol folytatni szerettem volna a vízilabdázást. Végül az UVSE-hez kerültem.

Azért szerettem volna jó gimnáziumban tanulni, mert a mai napig nem született meg a döntés a tanulás és a vízilabda között, hogy melyik legyen a fontosabb. Sose tud-

tam lemondani egyikről-másikról. Tisztában vagyok vele, hogy nem lehet öröké megélni a sportból és kell egy jó végzettség, hogy később el tudjak helyezkedni a civil életben. Nagyon nehéz volt mindkettőben jó eredményt produkálni, de ment.

- Mi fogott meg a vízilabdában?

- Főleg az, hogy nem olyan unalmas, mint az úszás. Ez volt az első, ami megfogott, hogy labda van és hogy változatos az edzés. Nyilván a vízilabdában is sok úszás-edzés van, de nem az van, hogy reggel bemész és úszol, majd este megint úszol, hanem változatos. A csapatsport is jobban tetszik, mert mindenben osztozol. A kudarcokon, vesztes meccseken is könnyebb túl lépni, ha osztozni tudsz rajta. Az öröm meg különösen jó, ha osztozhatsz rajta. Például egy sikeres szezon végén nagyon felemelő érzés, amikor egyszerre ugrunk a vízbe, belökjük az edzőt is ruhástól és ölelkezünk, örülünk.

Persze időnként vannak konfliktusok, de ezeken is túljutunk. Tényleg úgy működik, mint egy család, hogy nagyon össze tudunk ugrani, de szeretjük egymást. Minden csapatnál nagyon fontos – főleg amikor újonnan kerülünk össze –, hogy összeszokjunk, megismerjük egymás stílusát. Akkor állunk össze, amikor mindenki tudja, hogy mi a

szerepe és mit kell csinálni, hogy sikeres legyen a csapat. Nagy büszkeség, amikor látjuk, hogy összeállt a csapat és látjuk, hogy honnan hova jutottunk.

Az utánpótlásnál viszonylag könnyebb az összeszokás, mert nagyjából egyidősek vagyunk. Amikor feljutottam a felnőtt csapatba, sokáig meg voltam illetődve, hiszen a példaképeimmel és a felnőtt válogatott oszlopos tagjaival Keszthelyi-Nagy Ritával,

Szücs Gabriellával, Ábel-Antal Dórával, Gangl Edinával, Rebecca Parkssal játszottam egy csapatban és szoknom kellett az új edzőt is. A korosztályi skála is szélesebb volt, de ennek ellenére nagyon jól együtt tudunk működni.

Nekem nagyon sokat adott a sport. Egyrészt a baráti köromet, akikkel nagyon szoros a kapcsolat, másrészt a vízilabda nélkül nem tanulhaték Amerikában. Az értékrendem kialakításában is nagy szerepet játszott, hogy mi a fontos, és hogy olyan emberré váljak, amilyenné váltam.

- A versenysport nagy áldozatot kíván a családtól is.

- A családból mindenki sportolt, anya kajakozott, apa kenuzott, a bátyám vízilabdázik, a húgom még kicsi, de triatlonozik, a nagybátyám, Hegedüs Róbert Európa- és világbajnok kajakos. Tudják, mivel jár ez. Hétköznapi napi két vízi edzés és egy kondi, hétvége meccsek. Csak 16-17 éves koromban volt hajnali edzés, de az már Budapesten és anya mindig felvitt a Margitszigetre. Az utóbbi két évben, a felnőtt csapatnál a reggeli edzés csak 8-kor

kezdődik, amit a gimivel nehéz volt összeegyeztetni.

A családi nyaralások megtervezésekor kell figyelembe venni az edzéseket, meccseket, de általában június végén, július elején van erre három hét és karácsony környékén tíz nap.

- A női vízilabda is épp olyan durva sport, mint a férfi vízilabda?

- Alattomosabb. Főleg a karmolás és a rúgás általi sérülések a jellemzők. Egy-egy meccs után én is tele vagyok karmolásokkal. Egyébként a meccsek előtt körömmustrára van, de a legrövidebb körömmel is lehet karmolni. Egyszer a gyűrűsujjam tört el, mert beleakadt az ellenfél fürdőruhájába.

Komoly sportbaleset síelés közben ért, térdszalagszakadásom volt, ami önhibámon kívül történt. A jeges sípályán elesett 4 éves húgom elé csúsztam, hogy ne menjen neki egy oszlopnak, aminek a végén sajnos a nagy becsapódás kicsavarta a térdem, műteni is kellett. Emiatt fél évre kiestem az edzésből. Azóta voltam már síelni, de a felnőtt csapatba kerülésem óta a bajnokság menetrendje miatt, sajnos nem fért bele az időmbe elmenni.

- A külföldi egyetem lehetőségét te kerested, vagy az talált meg téged?

- Én elképzelhetetlennek tartottam, hogy kint tanuljak, távol a családtól. 2019 nyarán, hogy fejlődjünk, az élményszerzés és a kíváncsiság miatt két barátnőmmel felkerestünk egy magyar edzőt Los Angelesben, aki fogadott minket. Ő segített abban, hogy másfél hónapra kimenjünk. Különböző

tornákon, kupákon, bajnokságokon játszottunk. Ezekre mindig jöttek egyetemi edzők is, hogy keressenek a jövő évi csapatukba játékosokat. Ezek a tornák jól sikerültek és a nyár végén három ajánlatot is kaptam.

Fontosabb eredményei:

2016-17 szezon: Országos Serdülő Bajnokság – bronz

2017-18 szezon: Országos Serdülő Bajnokság – ezüst, Országos Ifjúsági Bajnokság – arany

2018-19 szezon: Országos Ifjúsági Bajnokság – arany, Országos Felnőtt Bajnokság – arany, Országos Ifjúsági Bajnokság – arany, Felnőtt Magyar Kupa – arany

2019-20 szezon: Felnőtt Magyar Kupa – ezüst

2020-21 szezon: Felnőtt Magyar Kupa – ezüst, Országos Felnőtt Bajnokság – arany, EuroLiga – bronz

Kint az egyik csapat tag családjánál laktunk. Még magángépük is volt, így láthatam Los Angeles-t a magasból. Sőt a Hollywood feliratot hamarabb láttam repülőből, mint, hogy oda kirándultunk volna. Nagyon nagy élmény volt egész Amerika, jártam Disneylandban, baseball-meccsen, szörföztem az óceánban, de a repülés volt a legfelejthetlenebb.

Egy New York környéki és két Los Angelesi egyetemről kaptam ajánlatot. Nehéz és összetett döntés volt, végül a Los Angelesi

California State University Northridge mellett döntöttünk. Elsősorban azért mert száz százalékos ösztöndíjat kínáltak, mindenféle rejtett költségek nélkül, és mert a nyugati part vízilabda bajnokságai erősebbek. A száz százalékos ösztöndíj azt jelenti, hogy négy éven keresztül fedezik a tandíjamat,

a lakhatást és az étellemezést is. Nekünk csak a repülőjegy költségét kell vállalni.

Ahhoz, hogy ténylegesen felvételt nyerjek, mindhárom iskola elvárta a SAT vizsgát – amerikai érettségi – és TOEFL nyelvvizsgát. Úgyhogy ez egy nagyon nehéz évem volt. 2019. július végén jöttem haza, augusztusban megkezdődött a szezon napi két edzéssel plusz egy kondival, szeptemberben az érettségi év és ezek mellett készültem az amerikai érettségre és a nyelvvizsgára. Decemberre mindkettő sikerült. 2020. júniusában megszereztem a magyar érettségim is és augusztusban készültem Amerikába.

Csak hogy a pandémia közbeszólt. Sajnos a külföldi gólyáknak nem engedték meg, hogy a Campusra menjenek, ezért online kezdtem meg a tanulmányaimat. Az UVSE edzéseket viszont folytattam. Az online tanulás nagyon nehéz, mert kilenc órás eltolódás van, ezért éjszaka online órákon veszek részt, nappal pedig edzésre járok. A csoporttársaimat sem ismerem még,

egyedül a vízilabda társaimmal voltak heti Zoom-míttingek, hogy megismerjük kicsit egymást.

A Felnőtt Országos Magyar Bajnokságot viszont így végig tudtam csinálni, ahol végül aranyérmert szereztünk, továbbá az Euroligán (európai legjobb klubcsapatok bajnoksága) 3. helyezést értünk el. Ez méltó búcsú volt a csapattól.

Elvileg 2021. augusztusában mennék ki, de ez még kérdéses, mert az októberben Izraelben rendezendő junior világbajnokságon szeretnék részt venni. Az egyetem viszont mindenben támogat. Az én döntésem, hogy bevállalom-e a világvizságot. Kérték is, hogy a meccsek időpontjait adjam meg, hogy az időeltolódás ellenére meg tudják nézni.

Nagyon elkésérített, hogy a járvány miatt nem tudtam kiutazni. Viszont kiderült, hogy mivel az első évemben nem tudtam kiutazni és résztvenni az ottani bajnokságban, így kapok plusz egy évet az egyetemen, így a mesterképzést is el fogom tudni végezni, ami nagy segítség.

- Milyen elképzeléseid vannak a jövődről?

- Az egyetemen gazdasági szakon pénzügyi elemzést tanulok. Hogy pontosan milyen irányba szeretnék menni, azt még nem döntöttem el. Egyelőre a fő cél a könyvelés, de ez változhat ez alatt a négy év alatt. Mindenképp megnézem, hogy merre, hova lehetne tovább menni.

Mint mindenki én is úgy kezdtem el sportolni, hogy a fő célkitűzés az Olimpia, a világbajnokság, az Európa-bajnokság. De most, hogy kiutazom 4-5 évre kérdéses,

hogy, hogy alakul a jövő. Lehet, hogy kint maradok dolgozni, vagy sportolni, lehet, hogy hazajövök, és itthon folytatom a sportot vagy vállalkozok munkát. Még nem tudom. A profi vízilabdát 30-32 éves korig szokták általában játszani, utána a legtöbben polgári foglalkozást végeznek, és hogy az mi lesz, az majd kialakul.

Balpataki Katalin

Sportfelvételek: Varga Jennifer

Már az ókori emberek is fontosnak találták a közösségi tereket, a fórumokat. Az emberek ott találkoztak egymással, beszélgettek, ott hirdették ki a fontos közlendőket. Azt gondolhatnánk, hogy ma az internet terjedése nem teszi szükségessé az ilyen terek létrehozását.

Nagyon fontos az internet, nagyban megkönnyíti az életünket, de most a járvány idején világosan kiderült, hogy nem pótolhatja a személyes kapcsolatokat.

Százhalombatta a hatvanas évekig egy kb. kétezer főt számláló kis falu volt, neveztek „zsákfalunak” is, mert nem ment át rajta átmenő forgalom. Aki már annak idején itt lakott a faluban emlékezhet rá, hogy az utca szinte reggeltől estig tele volt emberekkel. Mindenki igyekezett a dolgát intézni már reggel öt órától sötétedésig. A gyári munkások igyekeztek a téglagyárba, egypár bolt vagy kocsmá a kedvükért kinyitott műszak előtt, hogy a féldecit – nem többet – megvegyék. Tavasztól őszig a lovaskocsikkal mentek a gazdák a határba, Érdre a piacra. Nyolc óra előtt megtelt az utca az iskolába igyekvő gyerekekkel. Az asszonyok miután elindították a családot mentek a boltba.

Kétféle közösségi tér alakult ki, egyrészt a hétköznapi teendőkhöz, ez volt az iskola és a bolt, másrészt az ünnepi a templom és a Községi Ház, amit akkor Egyletnek majd mozinak neveztek.

Volt még egy nagyon fontos része a közösségi térnek és ez a focipálya a Kossuth Lajos utcában. Hétköznapi iskola idő alatt jó időben ott tartották a tornaórákat, nyáron szinte az egész gyereksereg ott élte az életét, főleg az alvégiek. Vasárnaponként délután focimeccseket játszottak, komoly bajnokságokat, rengeteg szurkolóval. Az utolsó időben itt tartották a búcsút, körhintával, céllövöldével, 20-30 sátorral és emberek százaival.

Az iskola itt rendezte a gyermeknapot, futó, zsákba futó stb. versenyeket.

A hívők vasár- és ünnepnapokon ki-ki a saját hite szerinti templomba ment, a gyerekek iskola idő alatt hittanóra. A fentiekből kiderül, hogy bár a lakosság létszáma a faluban a fele volt a mostaninak, mégis egy élő, lélegző közösségi élet jeleit mutatta. Ma nem ez a helyzet.

A mai írásomban az egyik ilyen közösségi térrel foglalkoznék bővebben: a boltokkal. Részint, mert az egyiknek magam is vezetője voltam 10 évig, a mostani sajnálatosan bezárt RÉV ABC helyén működő régi boltban.

Amennyiben visszamegyünk a háború előtti időkhöz, sokkal több bolt látta el a vásárlókat szinte mindennel, ami egy háztartásba kellett.

Közösségi terek története a faluban

Boltos mesék

A háború előtti és közvetlen utáni boltokról csak megkérdezni tudtam az idősebbeket, így lehet nem lesz teljes a lista.

Nővérem 1927-ben született, ő úgy mesélte, hogy volt egy picike bolt, a Szeránénié, aki arról volt híres, hogy ha ment valaki vásárolni, adott egy szem cukrot a gyerekeknek.

A háború előtt három olyan boltról tudunk, aminek zsidó tulajdonosa volt. Ez akkoriban természetesnek számított, mert a lakóknak semmiféle ellenérzésük nem volt velük szemben, mert nem voltak gazdagabbak az ittenieknél.

A mostani „Vadkacsa” helyén Schulzeisz Izidor szatócsboltja várta a vásárlókat, akinek a családját elhurcolták 1944-ben. Senki nem jött haza, de erről már többször írtunk az újságunkban.

Árultak cukrot, sót, cukorkát, csokoládét, fűszereket, méterárut, tűt, cérnát, edényt, porcelánt, üvegárut, cipőt, petróleumot, röviditalt és sok minden mást is. Akkoriban kenyeret a pék sütött vagy otthon az asszonyok, tej, tejtermék majdnem minden háznál, volt, akinél nem vagy annál vette, aki tartott állatot vagy a tejcsarnokban.

A másik boltos Urbach Bernát, a harmadik Reisz Samu kerekedő, hentes és mészáros, mindkettő a Főutcán.

Idősebb Buzay Józsefné a Bíró Nusi néni egy beszélgetésünkkel elmondta, hogy

még kávéház is volt a faluban. „Kávésné” így nevezték a falusiak a tulajdonost, Sztanónét.

Nem kocsmá volt, hanem igazi kávéház, még süteményt is árultak.

A Nusi néni megmutatta az egyik onnan való márvány asztalkát, amit nagy szeretettel őrzött.

*

A Buzadics ház a Főutcán kapós lehetett, mert az idők során ott többen is nyitottak boltot. A háború alatt Tóth M. István, aki a feleségével, Wejmola Terézzel, Tercsi néniel ketten igen nehéz körülmények között vállalták az áruk beszerzését. Lányuk, Kanicsár Jánosné Ági elmesélte, hogy anyukáját a boltban, amikor árúért ment létrán a padlásra, a lábán eltalálta egy repesz. Ma már szinte hihetetlen körülmények között hozták Budafokról az árut. Nem volt sem lovuk, sem más állatuk, amit a szekér elé fogtak, maguk húzták a kocsit. Ebben a Pista bácsi lánytestvérei a Margit néni és a Juci néni segítettek. Amikor az úton orosz katonákkal találkozott, Pista bácsi felült a bakra, hogy lássák ki a „főnök”, de máskor együtt húzták Battáig a nehéz szekeret.

A boltra azt írták ki: Tóth M. István szatócsboltja. A családból többen is kereskedők lettek, így Ági és testvére, Tóth József is. Pista bácsiról még annyit, hogy a forradalom előtt és utána még három évig a dunafüredi kis bolt vezetője volt a Halászcsárda mellett.

*

Bauer István bácsiék 1945 után nyitottak a főutcán egy picike boltot. Ezt felesége, Mancsi néni mesélte, aki férjével együtt évtizedekig fuvarozott Battán. Budapestről és a Nagyvásártelepről öszvérrel majd később lóval hozták az árut.

Nemrégem kaptam egy régi fényképet Sefcsik Zsoltól, édesapjának Sefcsik Istvánnak is volt egy kis boltja a Főutcán még a háború előtt.

A múlt havi számunkban Pfeiffer Ádám írt édesapja boltjáról, ezért most erre nem térek ki bővebben.

*

Szintén a Főutcán (később Alkotmány utca) volt id. és ifjabb Tóth Sándor hentesboltja. Az ifjabb Sanyi bácsit még az államosított hentesboltnak is nagyon sokáig lett a vezetője, amikor már a Nyugat-Pest-megyei Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat (NYÉK) üzemeltette a battai boltokat.

Mesélték, hogy egy ideig olyan áruhá-
ánnyal küszködtek, hogy aki húst akart ven-
ni, már éjfélkor vitte az üllökét és ott várta a
nyitást. Jó időben ez kellemes lehetett, mert
az asszonyok átbeszélgették az éjszakát.

Akinek nem volt szerencséje lemaradt a hús vásárlásról.

Emlékezetem szerint – de ez nem biztos –
még egy hentesbolt volt a faluban, a Danai
családé. Ezek a boltok nem egyidőben mű-
ködtek, de ma már lehetetlen nyomon követ-
ni, hogy mikor. Írás közben eszembe jutott,
amire már szerintem senki nem emlékezik: a
Kossuth Lajos utca 6. szám alatt egy kis ház-
ban, amit később nyári konyhának használt-
ak Tóth István (később ő volt az első munkás
igazgató a téglagyárban) nyitott egy most
műszakinak nevezett boltocskát, valószínű a
II. világháború előtt. Én is a nővéremtől tu-
dom, mert mi laktunk a szomszédban.

*

Az ötvenes évektől már a saját emléke-
imre bízom magam.

Mi, alszegen lakók az Ádám bácsi bolt-
jában vásároltunk. Zöldségért több helyre
is mehettünk. A falu végén, azaz a főutca
elején, abban az udvarban ahol az első
iskola épülete áll, volt a „Béla Bözsi néni”
zöldségboltja. A férjét hívták Bélának
azért kapta ezt a nevet.

Feljebb majdnem az Ádám bácsi bolt-
jánál, csak a másik felén az utcának nyílt
Csupics Sztankóné Szeranfila néninek szin-
tén a zöldségboltja.

A faluban akkor még több bolgárkertész is termelte a szebbnél szebb zöldségeket.

Paprikát, paradicsomot, sárgarépát és
sok minden mást. Nagyon sokan náluk vá-
sárolták meg a zöldségeket.

A „főszegieknek” két boltja is várta a
vásárlókat. A Reisz Samu bácsi fia, a Sán-
dor elvett egy nem ide való lányt, az Ibi
nénit, aki évtizedekig vezette azt a boltot.
Melléte idővel nyílt egy mezőgazdasá-
gi árukkal foglalkozó bolt, ahol rengeteg
műszaki cikket is lehetett vásárolni. Ezt egy
nagyon hozzáértő szakember, Pávainé Ju-
cika vezette.

Egészen a téglagyár bejáratánál a
„gyári bolt”, látta el áruval az ott dolgo-
zókat, aminek a vezetője – akire én emlék-
szem – a Wejmola Dori bácsi felesége az
Iren néni.

Remélem nem felejtettem ki senkit, ha
igen, elnézést kérek.

*

Ádám bácsi nyugdíjba vonult, és mikor
boltvezetőre volt szüksége a vállalatnak,
kineveztek a 192. sz. bolt vezetőjének 22
évesen, mivel kereskedői végzettségem le-
hetővé tette. Így kerültem tíz évre a faluba
a bolt vezetőjének.

Akkor már sokkal jobb volt az ellátás, de
messze nem olyan mint most. Sokat kellett
várni a kenyérré, amit az itteni kenyérgyár-
ban sütöttek, a tejet, tejterméket Dunaúj-
városból szállították. Először kannákban,
majd az egyliteres üvegekben, aminek kék
volt a lezárója.

A hentesárut főleg Győrből és Buda-
pestről szállították. Meg kell mondanom,
hogy mind a tej, a kenyér, a hentesáru sok-
kal de sokkal finomabb volt, mint a mostani-
ak. A párizsi három napra volt szavatolva,
de kenyér nélkül is ettük, annyira finom volt.
Olyan virslit és kolbászt ma már esetleg
henteseknél lehet kapni. Nagyon ügyesnek
kellett lenni, hogy az ember beszerezzen
elegendő mennyiségű sört, főleg ünnepek
tájékan.

Minden héten Dunaújvárosból kaptunk cukrász süteményt.

A torta annyira finom volt, hogy pl. bú-
csúkor 20-30 egész tortát is rendeltek. A
csokoládé torta ára 39 forint volt, igazi
nagy tortáé. Hatan vittük a boltot két mű-
szakban. Mi igazából már csak élelmiszert
árultunk, de mást, pl. csak harisnyát sikerült
becsmpészni a rendelések közé.

Nagyon jó viszonyban voltunk a többi
boltossal, főleg Ibi nénival.

Esetleg ha maradt kenyér, odaszólt,
hogy nem kell-e nekünk, vagy fordítva. Így

nem maradt meg, mert másnap nem adtuk
el, csak ha végleg elfogyott délutánra a
kenyér, de akkor megmondtuk, hogy csak
előző napi van. A battaiak nagyon kénye-
sek voltak mindig is a kenyérré.

*

A rendszerváltás után a NYÉK eladta
a boltjait és különböző tulajdonosok kezé-
be került. Nyílt saját tulajdonú boltok is,
amiből ma már csak egy működik, a Matta
ABC. Több jól működő bolt is kénytelen volt
bezárni, miután megnyitottak Budaörsön a
hatalmas áruházak.

Többen is vállalkoztunk arra, hogy még
a nagy áruházak nyitása előtt vállalkozók
leszünk. Kivétel nélkül szakemberek nyitot-
tunk vagy a saját házunkban, vagy bérel-
ve kisebb üzleteket. KanicsárJánosné Ági
több tulajdonos után vette át a RÉV ABC
üzemeltetését a családjával. Előtte évekig
a Gesztenyés úti ABC-ben látta el a helyet-
tesi teendőket. Nyílt bolt a Petőfi Sándor
utcában, egy a falu felső részén, kettő a
Szabadság hegyen.

Volt, aki évekig, bár nehezen nyitva tudta tartani, de volt, akinek a lakása ment rá.

Ahogy Budaörsön megnyitották a hatal-
mas áruházakat, a kisboltokban már csak
azt vették meg az emberek, amit ott elfe-
lejtettek. Ebből nem lehetett megélni, sorra
zártak be. Legutóbb a foci pálya mögötti
lakóparkban egy főleg pékárut forgalma-
zó bolt, egy zöldséges és egy cukrászda.

Ma már egy élelmiszer és egy hentes-

bolt várja a falusiakat, akik nem szeretné-
nek buszra vagy kocsiba ülni. Mi is szívesen
járunk ide, mert kicsisége ellenére széles a
választék, frissek mind a hentes- és pék-
árúk, mind a zöldségek. Mára sokan rájö-
hettek, hogy nem kell mindenért messzire
menni. Egy ilyen családi kis bolt is ki-
tudja elégíteni a napi igényeket, de sokak-
nak ez már túl késő.

Jankovits Márta: Emlékmorzsák

A Jankovits-lányok

(folytatás)

Gizike nővérem két dologtól félt igazán a vihartól és az egerektől. Talán hét-nyolc éves lehettem, amikor rettenetes erejű vihar tört ki a fejünk felett még hozzá augusztus 20-án éjszaka. Gizikének akkor már mindkét fia megszületett és nálunk töltötték az ünnepet. A hatalmas dörgés ébresztett fel, a szobát teljesen megvilágították a villámok. Félttem nagyon, a paplant a fejemre húztam, hogy ne lássak semmit. Számoltam, hogy mennyi idő telik el a dörgés és a villámlás között. A felnőttek úgy mondták, hogy ameddig számolunk annyi kilométerre van a vihar.

Gizike 18 évesen

Itt semeddig nem tudtam számolni, ebből kitaláltam, hogy pont felettünk lehet. Ez nem volt elég félelmetes, mikor éreztem valaki rázogat, hogy ébredjek fel, gondolván alszom. Kinéztem a paplan alól és a villámok fényében ott állt reszketve Gizike nővérem.

- Mártuska – mondta – mert így hívott, gyere le velem a pincébe.

- Hova? Most?

- Igen, mindenki alszik én meg nagyon félek.

- De Gizike, ott vannak az egerek, most nem félsz tőlük?

- De félek, de a vihartól azért jobban.

Kis időbe került amíg lecsalogatott a pincébe. Nálunk az egyik előszobából kel-

lett lemenni a pincébe a ház alá. Egy picike ablakon kapott fényt és levegőt, de volt rajta spaletta, így aztán nem lehetett látni a villámokat és a dörgést is tompítottan hallatszott. Féltünk is fáztunk is de kitarot-tunk a vihar végéig.

Másnap rajtunk nevetett az egész család, amikor elmeséltük az éjjel történeteket.

*

Ma már nem tudom pontosan az idejét, de talán 2-3 éves lehettem, amikor a gyerekek megkapták az oltásokat. Orvos ritkán járt a faluban, Érdről jött át ha valaki nagyon beteg volt házhoz, de többnyire át kellett menne az ottani rendelőbe. Így történhetett, hogy amikor eljött az ideje, Gizike ráültetett anya biciklijére és elvitt a Farkas-házhoz. Nem tudom, hogy miért oda, arra már nem emlékszem, de egyszerre adta be az orvos az összes oltást.

Nem telt be sok idő, mikor rohamosan romlani kezdett a szemem. Nem beszélve arról, hogy az egyik „beszaladt”. Ez azt jelentett, hogy az egyik szememre kancsal lettem.

Ekkor kezdődött az én vesszőfutásom az iskolában. Addig senki nem csúfolt, de ott céltáblája lettem egy egész osztálynak. Nemhogy egyedül nekem volt szemüvegem, de úgy akarták helyre húzni a szemem, hogy az egyik üveget leragasztották. Ennek ellenére nagyon jó tanultam.

*

Ilonka nővérem 1927. július 4-én született Százhalombattán, még hozzá a téglagyári iroda melletti lakóházban. Akkor még nem volt kész a Kossuth Lajos utcai új ház, ezért, mivel apám már 18 évesen gyárvezető helyettes volt, majd a nyugdíjazásáig irodavezető, a Téglagyárban kapott szolgálati lakást.

A szép új házba, az akkor még Szent Imre telepre négyen költöztek, apám, anyám és az édesanyja, és a csecsemő Ilonka. 1934-ben megszületett Gizike, apám pedig nagyon fiút várt.

Ilonka az elemi iskola után Budapestre került a Marcibányi téri Polgári Leányiskolába bennlakónak. Ennek elvégzése után a Községházára került, mint ahogyan ma mondanák „ügyintéző” a jegyző és a bíró

mellé. Nővérem élete akkor változott meg, amikor az akkori plébános Bakodi Ernő testvére, Medgyesi Józsefné Janka néni eljött a plébániára házvezetőnőnek. Itt látogatta gyakran a rendkívül jóképű és szeretetre méltó fia, Medgyesi Imre, a későbbi keresztapám.

Imre, mint katonaiskolás nagyon korán bevonult a háború alatt. Volt, hogy hónapokig nem is tudtak róla. Ilonka hűségesen várt rá, mígnem rengeteg bonyodalom után 1947. április 20-án megházasodtak. 1948. július 29-én megszületett a kislányuk, Ilonka, immár a harmadik ezen a néven. Ezért nevezte el a család Kisilonkának, így egyben. Már az esküvő után Budapestre költöztek a Tömő utcába, majd a Baross utca 108 – ba, ahova gyakran vitt el anyám.

Ahogy írtam is többször, betegség miatt hónapokig laktam náluk. Nagyon szerettem azt a házat, ismertem több szomszédot. A hatalmas fakaput a két oldalán hatalmas szürke sárkány őrizte.

1955-ben megszületett a második kislány, Marika. Anyám 1956-ban már másodszor ment az Ilonka után igen életveszélyes körülmények között. Először a háború alatt, mert az Imre kérésére az édesanyja elvitte nyugatra, tudván a katonák tetteit a lányokkal szemben.

Anyám egy battai nő kíséretében elindult utána, hogy lássa nem történt-e baja.

A filmekben történnek olyan dolgok, amiket átéltek. Végük mindenki szerencsésen hazaért. Anyám hallva a rádióban, hogy pont a Baross utcában is borzalmas dolgok történnek, felpakolta a hátizsákot, tejjel az egyéves Marikának meg mindenféle élelmiszerral. A Baross utcában végig álltak az orosz tankok, a gyerekek, akikről később a Harminkettesek terén szoborcsoportot is állítottak, dobálták a tankok alá a molotov koktélt.

Anyámat aztán egy battai férfi hozta haza teherautón. Pesten találkoztak véletlenül, de ez a történet is megérne egy misét.

1961-ben lehetőség nyílt egy új lakásra a csepeli Csillag-telepen. Vadonatúj másfél szobás, összkomfortos. Ez nagy szó volt, mert a régiekben nem volt WC, sem fürdő-

szoba. Már a középiskola első osztályában ott laktam én is fél évig.

A 24 év korkülönbség miatt a nővérem inkább anyám volt, mint testvérem. Külséjében Jankovits, természetben tiszta anyám, Gschwindt. Most már, mint kamaszlány nemcsak anyám ellen lázadoztam, de a nővérem ellen is, aki igen szigorúan fogta a három lányt. Az egészet a keresztapám élvezte, mert mind a hárman bálványoztuk őt. A humor nem hiányzott belőle, így aztán egy esetben, amikor csak ő jött haza Battára apámnak segíteni kerítést építeni, mentem én is vissza vele. Akkor még nem vagy már nem laktam velük.

A vonaton már titokzatosan mosolygott, láttam, hogy valami huncutságon töri a fejét. Megbeszéltük, hogy hazaérve előadjuk keresztanyámnak a „nagy halált”. Mindketten tudtuk a szerepünket, amikor lógó orral, bús képpel beállítottunk a lakásba. Persze rögtön kérdezte, hogy mi a baj.

- Semmi – mondtuk – de csak továbbra is búsra ültünk. Már nagyon ideges volt, mer semmit nem tudott kihúzni belőlünk, amikor keresztapám nagyot sóhajtván elő-

ment szegénynek elég volt a saját két lány is, nem kellett volna melléjük, meg a munka mellé egy harmadik, főleg egy ilyen renitens, mint én. Egy idő után aztán keresztapám megsajnálta és elkezdett nevetni velem együtt. Akkor jött rá a nővérem, hogy alaposan rászedtük.

Első mérgében, bár gondolom volt benne megkönnyebbülés is mindennek elhordott bennünket. Voltunk mi hülyék, barmok és még számtalan jelzővel illetett bennünket, pedig soha nem hallottam csúnyán beszélni.

Amikor ott laktam, így visszatekintve sokat mérgeződhetett velünk. Hazaérve az iskolából már meg kellett volna melegítenünk az előző nap megfőzött ételt.

Mire hazajött, a konyhában talált két, egy-egy könyvbe temetkező lányt: Marikát és engem. Eszünk ágában sem volt ételt melegíteni, sütöttem kolbászos rántottát és olvastunk, olvastunk. Arra riadtunk fel, hogy ott áll a konyhában. Na azt sem tettük zsebre, amit akkor kaptunk, de hányszor.

Nagyon-nagyon szerettem ott lakni, mert nem voltam egyedül. A Kisilonkával jártunk színházba, rokont látogattunk, kirándultunk,

att nem jártak a gyerekek iskolába. Egy év kimaradt, de hogy még egyet se mulasszon anya beíratta Bodon Róza tanítónőhöz magántanulónak. Itthon tanult, de a vizsgákat Érden a zárdában kellett letenni. Anyának biztosan tetszett az intézmény, mert 6. osztályba már ide ide íratta be.

Az írásból talán az olvasható ki, hogy mindenben anyám döntött, de ez nem így volt. Ők ketten mindent megbeszéltek, eldöntötték a dolgokat, anya végrehajtotta, mert ő volt otthon. Apa egész nap a gyárban végezte a munkáját, hó végén még otthon éjszakai is dolgozott, amikor készítette a munkások bérszámfejtését. Képes volt még, ha nem egyezett az összeg akár egy forinttal is, megkeresni, hogy egyezzen. Tőle tanultam azt is, hogy ha valami egy forinttal nem stimmel ott lehet nagyobb tévedés is.

Gizike a 7. osztályt megint más iskolában kezdte Budapesten a Szent Teréz Intézet zárdájában, ahol bentlakó lett az internátusban, a Próféta utcában. A háború után már felozlatták az egyházi iskolákat is a szerzetesrendekkel együtt. Mindenkinek kötelező volt a saját lakóhelyén bé-

Medgyesi Imre és Jankovits Ilona

adta, hogy anyámmal nagyon szemtelenül viselkedtem, amin ismervé engem nem is csodálkozott.

- De van egy nagyobb gond is.

- Mi az? - kérdezte rosszat sejtve keresztanyám.

- A mama azt mondta, hogy ha nekem nem tetszik itthon, vigyen el az Imre hozzájuk, neveljen ő.

Keresztanyám látványosan összeomlott,

strandoltunk, mert keresztapám folyton dolgozott. Akkor már a TÜKER-nél vezető állásban volt és szinte csak vasárnap láttuk.

*

Jankovics Gizella (Jankovits, de egy hivatalos helyen „cs” – betűvel írták és így maradt) az elemi iskola első négy évét még Százhalombattán végezte, ami már a háborús évekre esett. Itt akkor még nem voltak harcok. 1944. őszén a bombázások mi-

gezni az akkor más általános iskolát. Akkor volt a Gizike 7/8 osztályos. Tizen voltak, 7 lány és három fiú: Kaposvári Mária (Mariska), Tóth Manya, András Julianna, Simon Mária, Jankovics Gizella, Dubecz Tivadar, Tunkel Juci, Konics Magda Bobenkov Kristóf, Kurán Ferenc.

Mariska, Manya és Gizike tanítónő lett, Juliannából óvónő. Gizike nagyon jó tanuló volt, főleg a matek ment neki nagyon. A

Kanyicska tanár úr is tanította, ezért csodálkozott, hogy ilyen testvére (én) hogyan lehet, aki semmit nem ért a matematikából. Bezzeg a történelem meg a magyar az nagyon ment. Mindig azt mondta a tanár úr, hogy olyan messze vagyok matektudásban a Gizikétől, mint Makó Jeruzsálemtől.

Gizike nyolcadik után beiratkozott Budapestre tanítónőképzőbe a Cukor utcába. Az 1953/54 tanévet, mint gyakorló pedagógus Ercsiben töltötte. Itt ismerkedett meg a későbbi férjével, Raffer Józseffel. Az anyósáéknál laktak az esküvő után, de Gizike nagyon nem szeretett Ercsiben, így aztán 1954. augusztus 1-től Pável Nándor, aki már a nyolcadikban is tanította, Diósdra helyeztette. Élete végéig itt lakott, Diósd szeretett tanító nénije nemzedékeket tanított. 1955-ben megszületett Józsika, 1957-ben Ferike.

*

A nyarakat nagyrészt Diósdon töltöttem, amit nagyon szerettem. Én korban közelebb voltam az ő gyermekeihez is, de így vizsgálódva végtelen türelmesnek kellett lennie, hogy bennünket elviseljen.

Naponta kipakoltam a könyveket, hogy melyiket olvassam, a ruhásszekrényt, felpróbáltam a ruháit, cipőit, abban sétáfkáltam egész nap.

Estéknként, mivel az unokaöcsémekkel együtt aludtunk külön szobában tőlük, párnacsatákat vívtunk. Na akkor kicsit felemelte a hangját, hogy aludjunk már végre. Ezek ketten a két fiú életveszélyesek voltak, de szó szerint.

Pár kis szemelvény, hogy miket kellett tőlünk elviselnie: egy szép napon kinézve az ablakon Gizike megdöbbenve látta, hogy egy csomó ember áll a ház előtt és felfelé néznek. Rosszat sejtve kirohant az utcára és látta, hogy a fia a ház tetején békében sétál, középen a cserepeken. Valahogy lehozták, szerencsére nem történt tragédia.

Nem régen tudtam meg, mesélve unokaöcsémnek, hogy írok a viselt dolgairól, így arról, hogy a ház gerincén sétált. „Nemcsak ott” - mondta nevetve. Egyszer felmászott a szomszédban álló katolikus kereszt tornyán lévő kereszt legtetejére, ott ücsörgött.

Sok más is történt Battán és Diósdon is, de ahhoz egy külön könyv kellene. Kettőt azért elmondok:

Az egyik Diósdon történt. A Józsika úgy 1 éves lehetett én 5 éves. A Gizike bekötötte a gyermeket a kiskocsiba, hogy sétáljak vele a ház előtt. Miért is fogadtam volna szót, mikor nagyon csábító volt az Erzsike néni kis boltja, ahol mindenféle érdekességet lehetett kapni. Pénzem nem volt, de

legalább belestem, hogy lássam mit árul. Figyeltem én a gyerekekre, de egyre távolabb mentem a háztól. Megállhattam nézelődni, amikor visszafordulva észrevettem, hogy a gyerek nincs a kocsiban, pedig be volt kötve. Mára igen hosszú életem során sem éreztem olyan félelmet, mint akkor. Rohantam mindenfelé, kiabáltam, halálra voltam rémülve, amikor megláttam, hogy a Józsika egy mély vizesárok alján békésen ücsörög. Egy nagy szerencsém volt, hogy nem esett az eső és száraz volt az árok.

Gizella, Józsikával és Ferikével

Azt, hogy ez után mi történt fogalmam sincs. Ki húzta ki, én vagy már szóltak a Gizikének nem tudom. Egy biztos, hogy nekem soha nem vetette a szememre még ezt sem. Gondolom jobban örült annak, hogy nem lett semmi bajunk, minthogy büntessen.

Sokat tanultam ebből, mert utána ha rám bízta, hogy vigyem el a Ferikét az oviba, el nem engedtem a kezét. Sokszor nyáron ügyeletes volt az iskolában, akkor vitt engem is. Jártunk strandolni, cukrászdába, kirándultunk. Már 7–8 évesen anyám felrakott itt a buszra, Érdén átszálltam a pesti járatra és Diósd Tanácsnál leszálltam, teljesen egyedül. Akkor még nem volt veszélyes a világ, a gyerekekre vigyáztak még az idegen felnőttek is.

A másik történet Battán játszódott. Már estefelé nyáron készülődtek haza, amikor is az én feladatomból a két fiút egymás után a nagylavórban lesikálni a kosztól. Kerestem a Ferikét, hogy megmosdatom de nem volt sehol. Akkor nem éreztem magam hibásnak, mert minden ott volt az udvaron a felnőttek is. A kapu zárva, hogy ne tudjanak kimenni. A Ferike már akkor is nagyon jól tornászott, később a Magyar Zoltánnal járt egy iskolába, ott sportoltak. Ez később fontos lesz, de amikor nem találtuk sehol az egész házban, udvaron, padláson, kezdtek megijedni anyámék és a Gizikéék is. Mentünk a szomszédba, lassan már az egész

utca őt kereste. Ez már nem volt tréfa, a gyerek eltűnt. Végül lementünk a Duna partra, ahol az én drága Ferikém egy fa törzsön ücsörgött teljes békességben.

Kérdezték tőle, hogy került ki a bezárt kapun. Megmutatta! Úgy repült át a nagykapun, mint egy kismajom. Ugyanígy mászott fel egy egyenes póznára is.

Az a baj, hogy nem lehetett rá haragudni, mert nála édesebb mosolyú gyermeket ritkán lehetett látni. Olyan ártatlanul tudott nézni, mint aki soha életében nem követett el semmilyen rosszaságot.

*

A szünetekben gyakran voltunk együtt mi öten. Az Ilonka keresztanyám, két lány és Gizike két fia. Ennél az esetről a Kisilonka valamiért nem volt Battán, csak mi négyen. Akkor ment a televízióban a Belfegor című film, ami akkor még nagyon ijesztőnek tűnt. Ma már a gyerekek csak nevetnének rajta.

Kitaláltam, hogy játszunk Belfegort. Megbeszéltem velük, hogy este, ha apa és anya elaludt – mert egy szobában voltunk – felveszem anyám fekete berliner kendőjét. A kicsik benne is voltak, de ahogy múlt az idő egyre rémültebbek lettek. A felnőttek is érezhettek valamit, mert talán túl sokat sutyorogtunk.

Ilyenkor van egy hatodik érzékük, hogy kiszúrják, hogy valami készül. Addig vártam, míg a többiek elalmosodtak és féltek is, mert látták a fekete kendőt, mielőtt lefeküdtünk. Egy idő után feladtam a szenciacióstervemet és magam sem tudom miért a TV mögötti sarokba dobtam a kendőt. Ennyi esze van egy gyereknek. Ezzel hoztam a nagy bajt a fejemre.

Kis idő múlva én is békésen elaludtam, ám másnap reggel anyám vészjósló tekintettel jött ki a szobából, kezében a fekete berliner kendő. Ma már ilyen nincs, de akkor ez a kendő vadonatúj volt és igencsak drága. A leghidegebb teleken a télikabát fölé kötötték és a szebbekkel úgy mentek a templomba, mert még a jeges szél sem fújta át rajta. A gyönyörű fekete kendő tele volt porcicával, ami eszembe sem jutott, hogy rá fog ragadni. Anyám minden szombat felvette az összes szőnyeget, a legtávolabbi sarkokat is portalanította, de pár nap alatt azért megteremték a porcicák, ami aztán soha többet nem jött le róla. Sem mosással sehogy máshogy.

Persze minden kiderült, mert anyám nem volt az, aki nem járt utána ismerve engem, hogy megint mibe vittem bele a kicsiket. Na azért ők sem voltak ártatlanok, főleg a fiúk. Szegény ártatlan Marika csak jött velünk, elfogadva a sok disznóságot. ■

Tamási József atya visszaemlékezései

Zarándoklatok a Szentföldre

Szívesen folytatom úti élményeimet izraeli, vagyis szentföldi útjaimról, bár legszívesebben azt mondanám, szervezzünk egy ilyen 8 napos utat, talán még el tudnám vállalni a lelki vezetést. És persze legszívesebben nem autóbusszal járnám végig ezeket a helyszíneket, falvakat, városokat, tópartot és folyómedret, hanem úgy ahogy Jézus és az apostolok bejárták, **GYALOG!**

Amikor például Gadarába vitt bennünket az autóbusz, kiszállásunkkor nem is tudtam, hogy a Genezáreti-tó partján vagyunk, csak éppen szemben a már ismert településekkel, Kánával, Kafarnaummal. Dombos, hegyes vidék Gadara, vagy más néven Geráza környéke, gyér növényzettel inkább csak legelőnek használható földekkel. Akár csak, amikor ide is megérkezett Jézus a halászmesterséget űző apostolok bárkájával.

Kíváncsi voltam, mit lehet most, a 20. században ott abból látni, amit Lukács evangélista, aki eredetileg orvos volt,

Gadara

megörökített. Egy nem akár milyen gyógyításról tudósított ugyanis írásában. Jézus egy légiónyi ördögtől megszállott emberből űzte ki a gonosz lelkeket, akik az ott lefelésző disznókondába mentek, s azokon állva bosszút, belevitték az ártatlan jószágokat a Genezáreti tóba. Erre az ott lakók megkérték Jézust, hogy menjen el tőlük. Nem volt kifizetődő nekik, hogy egy ember gyógyulása miatt több száz disznójuk odaveszett.

Tudom, ott álltunk a meredek tóparton, s azon gondolkoztunk, mit, vagy inkább mennyit ér az egészségünk, s főleg az emberségünk? Egy kicsinek mondható templomban, egy festményen megörökített evangéliumi kép előtt tudtuk aztán megköszönni a Jóistennek, hogy ide is eljutottunk, s nem vagyunk megszállva gonosz lelkekkel.

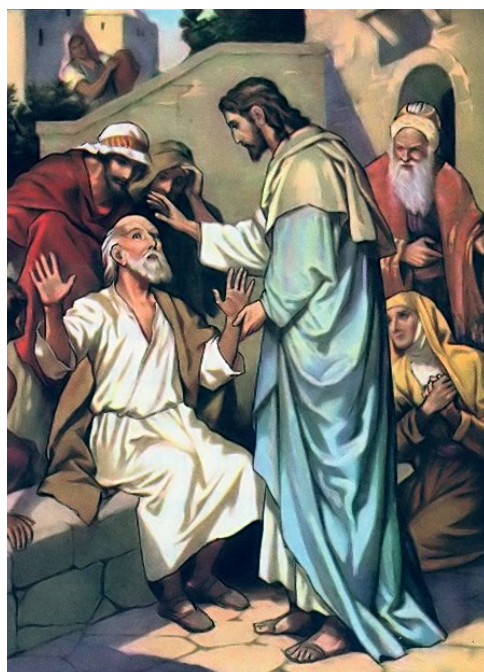
Apropó gyógyulás! Utunk során Jeruzsálemtől délre, a Holt-tenger irányában

Tiberias a Galileai-tóval

eljutottunk Jerikóba is. Annak idején, úgy 1200 évvel Krisztus előtt ide érkezett 40 évnyi vándorlás után az Egyiptomból kiszabadult zsidók serege. Az akkor már több ezer éves város falai csodálatos módon leomlottak a választott nép fiai előtt, s így elfoglalhatták azt. Ma is láthatók az

egykori épületek megmaradt részei, melyek között manapság is folynak az ásások. Emlékszem, itt vettem észre egyszer csak egy másik csoport élén egykori idegenvezetőnk, a zsidó Izsákot. Boldogan öleltük meg egymást. Megjegyzem később egy alkalommal meghívtam akkori szolgálati helyemre, Tiszaföldvárra,

s az ottani Művelődési Házban közösen tartottunk egy nagyszerű, vetítéssel egybekötött előadást a Szentföldről.

Igen, itt Jerikóban gyógyított meg egy vakon született koldust, akinek még a neve is megörökítésre került. Bartimeusnak hívták. Ahogy haladtunk a város fő utcáján, lelki szemünkkel ott láttuk ezt a mindenki által megvetett embert, ahogy kéreget, aztán amikor hallja, hogy a názáreti Jézus halad arra, kiáltozni kezd: Jézus, Dávid Fia könyörülj rajtam! Aztán, hogy Jézus megszólítja és megkérdi tőle, mit kíván, tömören, a legfontosabbat kéri csak: Domine, út videam! Uram, hogy lássak! És Jézus megadja neki amit kért.

Az ember újra és újra meghatódik ezen a történeten, különösen, ha ott jár, ahol lejátszódott. De Jerikóban egy nagyra nőtt fügefánál még mindenképpen meg kellett állnunk. Féltve őrzött, kerítéssel körülvett fa. Állítólag elképzelhető, hogy egy akár kétezer évvel ezelőtt itt nőtt fa újabb és újabb hajtása ez a mostani. Tény, hogy egy ilyen fára mászott fel hirtelenjében egy alacsony termetű Zakeus nevű ember, amikor azt látta, hogy tanítványokkal körülvéve arra megy Jézus. A fa lombjai közül szólította le aztán a Mester, s ült le vele egy asztalhoz, pedig sokak által bűnösnek kikiáltott vámos volt. Az egykori Jerikóban komoly vámhivatal volt, több út találkozásánál lévén a város. A római hatalom kiszolgálója, s a saját zsebére is dolgozó Zakeus meghatódott Jézus szeretetétől, s mindenről lemondva

tanítványa, követője lett. Na, valahol itt ugrott le a fáról, ez a kedves vámtisztviselő, ahol most mi magyarok sétafikálunk -mondogattuk egymásnak, Zakeus nyomában járva. Hát nem csodálatos?

Zarándokútjaink a Földközi-tenger partvidékén fejeződtek be általában. Néhány fontos helyszín még itt is várt ránk. Ilyen többek között Cezárea. Valaha fontos kikötőváros, s éppen ezért kereskedelmi központ is volt. Jézus korában építette ki Heródes, aki már gyermekkorában szerezte volna megöletni a kisdedet, de nem sikerült neki. Ismerjük a történetet. Ő adta a város nevét, Augustus császár tiszteletére. (Cezárea = császáre)

Ha fontos város volt, itt kellett, hogy állomásozzon a római hadsereg egy százada is. Az ő vezetőjük volt Kornéliusz százados, akiről Az Apostolok Cselekedeteiben olvashatunk. Ahogy Lukács megörökítette, a római, vagyis pogány katonatiszt halott már Jézusról és tanítványairól, amikor értesült róla, hogy Péter apostol a közeli Joppében tartózkodik. Persze már a feltámadt Jézus mennybemenetele után. Küldöttséget indított tehát Joppéba, ami ma Tel-Aviv óvárosa, s magához hívatta őt.

S most jön a történet veleje: Péter rövid előadást, mondhatnám prédikációt tartott a századosnak, rokonainak, barátainak, s annak eredményeként Kornéliusz százados és egész háza népe megkeresztelkedett. Ez volt az első eset, hogy egy nem zsidó személy illetve család kereszténnyé lesz!

A városban ma is megtekinthető, s meg is tekintettük az egykori, hatalmas amfiteatrum romjait, ahol cirkuszi játékok, de keresztények kivégzése is voltak. Az Ókorból megmaradt díszes kő oszlopokat és oszlopfőket csodálhatta a csoport, s egy feliratot, melyen éppen Poncius Pilatus, Jézus elítélőjének, a római császár helytartójának neve volt kivésve. Lám, császárok, helytartók, királyok, századosok már mind feledésbe merültek, ellentétben Jézussal, aki a közeli Karmelhegyi kolostorban is velünk volt, amikor ott miséztem a csoporttal. Illés próféta itt győzte le a bálványokat imádókat, s most a Stella Maris (A Tengerek Királynője) elnevezésű szentély várja a Máriát tisztelő zarándokokat. Szűz Mária, mint a világító torony a hajósokat, vezet, irányít bennünket biztos kikötőbe.

Utolsó szálláshelyünk ezúttal Tel-Aviv lett. Befejezésül, haza utazásunk napján még az itteni Szt. Péter templomban miséztünk. A közelben volt ugyanis a főapostol tartózkodási helye egy ideig, bizonyos Simon tímár házában. Erről is felolvasásra került a bibliai textus a mise keretében, ott ahol a közelben, egy ház tetején magasba nyúló kereszt emlékeztet Szt. Péterre. Ez a része a politikai fővárosnak, Tel-Avivnak, az egykori Jaffa, vagy Joppé.

lásáig volt 2-3 óra szabadidőnk. Ki erre, ki arra sétáfkált a városban. Jómagam lementem a tengerpartra, s bár idegenvezetőnk figyelmeztetett, hogy nem ajánlatos ilyen viharos időben a vízbe me-

igyekeztem elrugaszkodni, minden egyes karcsapással. Lábam pedig, többszöri próbálgatással sem érte még el a talajt, hogy megkapaszkodjak. Nem akarom a húrokat feszegetni, végül is sikerült kiúsz-

Szent Péter templom, Tel-Aviv

részkedni, én bizony merészkedtem. Mit nekem hullámok, hála Istennek volt már részem benn a Föld különböző tengereiben, óceánjaiban. Egyetlen paptestvérrel, a pécsváradi atyával mentünk le a partra, ő ott egy nyugágyba ült és olvasgatni kezdett, míg én egyre beljebb és beljebb úsztam, élvezve a hullámokat. Aztán idő

nom. Már egészen közel voltam a parthoz, amikor azon kaptam magamat, hogy ki tudja hányadszor már, a „Most segíts meg Máriát” dűnyögöm, miközben már kertyolgom a sós vizet. Szállodánkba visszasétálva előre hajolva – hogy becsatljam kofferomat –, orromból hirtelenjében tenyérnyi foltot alkotó víz csurrant a padlászönyegre. Hát, megsegített Mária. Hála Neki is, de elsősorban Jézusnak ezekért a gyönyörű útjaimért. ■

Ha valaki inkább olvasott volna egy jó krimit, mint ezt a visszaemlékezést, annak kedvéért befejezésül egy majdnem krimibe illő, megtörtént esettel zárom mondanómat.

Történt ugyanis, hogy még első szentföldi utam során a repülőgép visszaindu-

multával irányt változtatva indultam kifelé. Csak hogy időnként, hátulról, máskor előlről csapott át rajtam egy-egy tarajos hullám, kezdett elegendő lenni belőle. A part viszont nehezen közeledett, mert az onnan visszaverődő habok néhány centivel mindig visszadobtak oda, ahonnan

SZÁZHALOM

Óvárosi Közösségi, Közéleti Folyóirat

Megjelenik havonta

Felelős kiadó:

Jován László,
a Hírhalom Egyesület elnöke

Szerkeszti a szerkesztőbizottság.

Postacím: 2440 Százhalombatta,
Csenderics út 4.

Tel.: 06-30-966-8079

www.szazhalom.hu

ISSN szám: 2559-9860

Nyomdai munkák:

Hírhalom Egyesület, Százhalombatta

Támogatók:

Történetünk története

Historia Domus – Perjés Béla plébános feljegyzései (folyt.)

1958.

JANUÁR 6.

Január 6-án végeztem a házszenteléseket. Mintegy 50 házat szenteltem meg és írtam fel a házra bölcs király nevét. Gáspár – Menyhért – Boldizsár. Vagy ahogyan tanultuk volt a liturgia bölcs professzorától Neményi Lajostól. Christinus. Masic. Nem – Benedicat? – Mindegy! A szentségi Jézus áldja meg, kik alázattal és hittel fogadják áldását – s a király bölcsessége töltse el őket a mai sok bölcsességet kívánó időben.

Elindultam, hogy magam gyűjtssem össze a hívek felajánlásait az Egyházi adóra. Eddig még nem találtam olyat, aki megtagadta volna az adót, vagy a H.c. osztást szólakozta volna. Igen szépen gyűlnek a megajánlások. Ebben az évben rengeteg kiadásra kell számítanunk: elsősorban sürgősen a megbillent torony /templomtorony/ kijavítása.

JANUÁR 9.

Mint a hangyaboly olyan a falu. Várják is az erőművet, most mégis több a munka illetve kereseti lehetőség, meg félnék is tőle (Építkezések vegyesdandárja). Én is úgy vagyok vele, mint a mesebeli király, egyik szemem sír, a másik nevet. Félek hogy mi politikai, erkölcsi változást hoz majd az erőmű s a vele járó iparosodás – de reménykedek is, hátha lesznek az újak között, akik egy kis friss vért hoznak ebbe a lagymatag, káposztalé vérű, közömbös társaságba.

Magam részéről egy egyházi beadványban figyelmeztettem az Egyházmegyei Hatóságot a változásokkal együtt járó szükségletekre (telek vétel, misézőhely építés), hogy segítenek-e azt nem tudom. A falu a maga erejéből (illetve a maga katolikus öntudatából) nem bírja. Itt benn is anynyi volna a javítani való: s ezekre nem futja. A plébánia állapota: tetőzet, csatornák, kerítések gyalgatos állapotban vannak.

*

1958. január 9. csütörtök, Népszava

**Befejeződött a Dunamenti Hőerőmű
altalajának kutatófúrása**

Százhalombattán épül az ország leggazdagosabban termelő hőerőműve

Az idén nyáron kezdik meg a hároméves terv és a következő évek egyik legnagyobb alkotásának, a Dunamenti Hőerőműnek az építését. A fővárostól 37 kilométer távolságban, Százhalombattán épülő erőmű Budapest energiaellátását biztosítja majd.

A Dunamenti Hőerőmű – a tiszapalkonyaihoz hasonlóan – 200 megawatt teljesítőképességű lesz. Tervezésénél, építésénél hasznosítják a legújabb külföldi eredményeket, tapasztalatokat is. Az újfajta kazánkonstrukció lehetővé teszi, hogy ugyanannyi fűtőanyaggal magasabb hőfokú, tehát több áram fejlesztésére alkalmas gőzt állítsanak elő.

A Dunamenti Hőerőmű üzemeltetéséhez évente két-hárommillió forint értékű szénrel kevesebb kell majd, mint az azonos kapacitású Tiszapalkonyai Erőműhöz.

A Dunamenti Hőerőmű első gépegységét 1961-ben, a többi hármát fokozatosan 1964-ig helyezik üzembe. (MTI)

*

JANUÁR 11.

Grósz József kalocsai érsek úr kiténtetése után /Magyar Népköztársaság Zászlórendje II. fokozat/ megindult a „csilaglesés”, ahogyan régen nevezték a kiténtetések hullását katonáéknál. Mellékelem a kiténtettek névsorát.

*

Egyházi személyek kiténtetése (cikk)

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa kiténtetésben részesített több egyházi személyiséget az ellenforradalom alatt a népi hatalom mellett tanúsított bátor helytállásukért és az azóta eltelt egy év alatt szocializmust építő hazánk és népünk érdekében a békemozgalomban, valamint az állam és az egyház jó viszonyában kifejtett áldozatos munkásságukért.

A Magyar Népköztársaság Zászlórendje II. fokozatát kapták: Bereczky Albert református püspök és dr. Vető Lajos evangélikus püspök, országgyűlési képviselő.

A Magyar Népköztársaság Zászlórendje III. fokozatát kapták: dr. Horváth Richard, a budapesti római katolikus belvárosi

alkantrai lelkésziség igazgatója, országgyűlési képviselő, dr. Beresztóczy Miklós címzetes prépost, a budai római katolikus Erzsébet-templom igazgatója, országgyűlési képviselő, Mag Béla címzetes apát, az Opus Pacis ügyvezető igazgatója, dr. Bartha Tibor református teológia tanár, debreceni paróchus, Sós Endre a Magyar Izraeliták Országos Irodájának elnöke, Berki Feriz görögkeleti esperes. Szabó László, a baptista egyház elnöke és dr. Pákozdy László Márton, református teológia professzor.

A Magyar Népköztársaság Zászlórendje IV. fokozatát kapták: dr. Potyondi Imre nagyprépost, a budapesti római katolikus központi Szeminárium rektora, Miháczy József címzetes apát, budapesti római katolikus plébános, Regős Gyula címzetes kanonok, debreceni római katolikus plébános, Vattamány Imre hajdúdorogi római katolikus templomigazgató, Hajdú Péter református esperes, budapesti paróchus, Mekis Ádám evangélikus esperes, békéscsabai paróchus, Szamosközi István esperes, budapesti paróchus és Nyári Pál református püspökhelyettes, kaposvári paróchus.

A Magyar Népköztársaság Zászlórendje V. fokozatát kapták: Rozsáli Menyhért római katolikus esperes verpeléti plébános, dr. Halász György címzetes apát, Budapest belvárosi Szent Mihály templom igazgatója, dr. Varga Sándor érseki tanácsos, gyöngyösi római katolikus plébános, Langmár Lipótcímzetes apát, siófoki római katolikus plébános és Huszti Kálmán, a református konvent csoportvezetője, a református békebizottság titkára.

A kiténtetéseket Dobi István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke adta át hétfőn az Országházban. Jelen volt a kiténtetések átadásánál Kvan Hsun-ting püspök vezetésével a kínai protestáns egyházak hazánkban tartózkodó küldöttsége is.

A kiténtetések átadásakor Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke beszédet mondott:

„A Népköztársaság Elnöki tanácsa nevében – mondta a többi közt – szeretettel és barátsággal köszöntöm önöket abból az alkalomból, hogy a békemozgalom kiszélesítésére végzett munkájukért, valamint az ellenforradalom, majd a konszolidáció idején

tanusított magatartásuk, munkájuk elismeréséért kormánykötöttségben részesülhetnek. Amikor a kitüntetések átadom, az Elnöki Tanács és a magam nevében is kívánom, hogy viseljék azt hosszú ideig jó erőben, egészségben. Továbbra is sok sikert kívánok munkájukhoz és békességes, boldog újesztendőt.” – fejezte be szavait Dobi István.

A kitüntetettek nevében a beszédre Berceky Albert válaszolt. Többek között ezeket mondotta: „Hálás köszönetet mondok azért a megtisztelő kitüntetésért, amelyben bennünket, mint az egyház szolgálóit, Népköztársaságunk Elnöki Tanácsa részesített.”

Rámutatott ezután: ahhoz, hogy hazánk felépíthesse a munkán alapuló jobb és igazságosabb társadalmi rendet, mindenekfelett külső és belső békére van szükség. Minden jót akaró embernek legfőbb feladata, hogy segítse a háború fenyegető rémét legyőzni és a béke erőit diadalmaskodni. Az emberiség békéjét őrizni és védeni az egyház embereinek is elsőrendű hivatása. (MTI)

*

Folyik a nagy „százhalombattai per”. Mintegy harminc tanú és hét súlyosabb és két enyhébb vádlott. Mintha Battán dőlt volna el az októberi események sorsa. Nem tudom, hogy egy-két egyéni bosszúállót nem lehet-e „a hatóság félrevezetése” címén bíróság elé állítani. Gondolom, ha a bíró egy kicsit is átlát a dolgokon, akkor ki tudja értékelni a „nagy eseményeket”, melyek októberben Százhalombattán történtek. S ha az országban mindenütt ilyen „rettenetes forrongások” lettek volna, akkor ma nem Kádár János, hanem Rákosi Mátyás volna az ország és párt politikai vezére. Vajudtak a hegyek és egeret szültek ... most vajudnak az egerek / a per szereplői / s a világ hetedik csodájaként meg fogják szülni az elefántot – a súlyos ítéletet?

A falu napok óta jár a pert hallgatni és figyelni a tanúk vallomását és vonja le az emberekről a consistenziát. Igen, most már nem lehet titokban „fúrni” – ki kell állni mindenkinek a maga bőréért – nagy igazsáért?

MÁRCIUS 13.

Orami Gusztáv albertfalvai esperesplébános megkezdte a nagybőjti lelki gyakorlatot. A szokásos keretek között és eredménnyel zajlott le. Pénteken ó órákor miséztem. Hála Istennek nem voltak a templomban, mert a mennyezetről ekkor szakadt le nagy robajjal egy jó nagy darab vakolatrész. Úgy látszik a földrengés mégis csak nagy károkat tett: összerázta a

mennyezetet, mely deszka, megrepedezett a vakolat, sok sok kis hajszálvékony repedés: s most kezd érni az eredmény.

A palatetőben is ugyanilyen észrevehetetlen károkat okozott, mert ott meg alaposan beázott. Így hát csupa öröm az élet. Amit nagykeservesen megcsináltam, azt is tönkre tette a földrengés.

MÁRCIUS 20.

Kölcsönkenyér visszajár elve alapján viszont én kezdtem meg Albertfalván a lelki gyakorlatot. Viszonylagosan kevesebben vettek részt a hívek számához mérten, mint az enyéme, főként a gyerekek – de nagyon nagy a különbség a városi hívek és a falusiak között. Főként a gyermekeknél nagyon feltűnő: öröm nekik beszélni.

MÁRCIUS 22.

Hatalmas hóvihár tombol. Azt a hírt kaptam Albertfalván, hogy a cigánykanyarban 2 méteres hótorlasz van.

MÁRCIUS 26.

Ráckeresztúron kezdem meg a lelki gyakorlatot. Ez már bizony falu, méghozzá a nehezebbik fajtából. Anyagiakban talán jobb mint az enyém, kedvesebb, paptisztelőbb, de, amint a plébános mondotta: „ezek szívesen megadnak mindet, csak a hitüket nem.”

ÁPRILIS 1.

Hétfő. Nagyhét. Dunabogdányi lelki gyakorlaton kezdtem. Álomvilág. Nem is igen tudtam elhinni, hogy az országban van-e még ilyen hely. Közöséges hétköznapon 180-200 áldozó, a lelki gyakorlat nagyjából 300-400 áldozó. Húsvétvasárnap 1050! Úgy hiszem, hogy kb. 2500 kat. hívó lehet. Élmény volt számomra a lelki gyakorlat.

ÁPRILIS 5.

Nagyszombat. Hogy boldogságomat és lelkesedésemet legyen ami lehűtse, volt egy szép polgári esküvő a mai napon. Még március 8-án volt jelentkezni Váci Gyula és Sefcsik Anna. Nagyon nagyon akartak esküdni. Elmagyaráztam nekik, hogy a szentmise, szertartások stb. – stb. miatt nagyszombaton még sohasem volt a faluban esküvő, van idejük, tegyék egy héttel későbbre.

Elvonultak és csak azért is nagyszombaton ordítva kerekettek végig a falun a polgári esküvőről. Eddig sem jártak templomba, ezután se jönnek, eddig se támogatták

az Egyházat, ezután se fogják. Veszteni nem az Egyház veszít – csak ők, a szerencsétlenek.

ÁPRILIS 24.

A Svejk c. egyházellenes, gyalázatos filmet pergették a faluban. Ujhelyi József igazgató a tanítási idő alatt vitte el a gyerekeket kötelező „oktatófilm” megtekintésére. Ez lett az első pénteken Ujhelyiből. Pedig igazán soha még csak egy szóval sem kértem, hogy erőfeszítést tegyen, amikor katolikus tanító volt. Bár ez lenne a legnagyobb bűne, amit Egyháza ellen elkövet. Tett ennél súlyosabb dolgokat is.

ÁPRILIS 26.

G. Béla édesanyjának temetése a Farkasréti temetőben. Nagyon sok pap volt ott. Elmentem, hogy osztozzam gyászában, mint ahogy ő tette testvéri szeretettel 1938-ban, mikor Székesfehérváron édesanyját temették.

ÁPRILIS 27.

Az Új Ember vasárnapi számában olvastam hogy a ferihegyi repülőtérről egyházi személyek utaztak el a Szovjetunióba látogatóba. Katolikus részről: dr. Hawas Endre csanádi megyéspüspök, dr. Brezanóczy Pál egri káptalani helynök, dr. Valtamány Imre főkanonok, dr. Horváth Richard templomigazgató, országgyűlési képviselő, dr. Mihály József apát, dr. Langmár Lipót apátplébános, Rozsály Menyhért esperesplébános, Vértes Andor esperesplébános, dr. Halán György apát-templomigazgató, A. Pál c. kanonok.

Dr. Mag Béla az Opus ügyvezető igazgatója, dr. B. Miklós c. országgyűlési képviselő már előttevaló napon vonattal utazott el.

ÁPRILIS 28.

Sajnos a megreformált kutamról nem sok jót tudok írni. A víz íze áradáskor megromlik. Így nem sokat végeztünk, de legalább főzésre, mosásra alkalmas.

(folytatjuk)

Köszönjük a szöveg digitalizálásában nyújtott segítséget Tornai Boglárkának.

A megjelentetéshez köszönjük a százhalombattai Római Katolikus Plébánia együttműködését és segítségét. (A szerk.)

Az ortodox kereszténység

Az orthodoxia hazai története

VI. rész

A történelmi Magyarországon a hazai Orthodox Egyház az Orthodoxia legnagyobb közép-európai egyházi szervezete volt. Sőt, évszázadokon át a földrajzilag legnyugatibb Orthodox Egyház. A magyarság számára az Orthodoxia sem a történelmi múltban nem volt idegen és ma sem az. Volt közös története, még akkor is, amikor kizárólag nemzetiségi szervezetnek számított. Magyarországi közjogi helyzetét a magyar törvényhozás szabályozta.

Középkor

Bizonyosra vehető, a honfoglalás (896) előtt is volt politikai, katonai egyházi-vallási érintkezés Bizánc és az ősmagyarok között. Konstantinápoly is küldött hittérítőket a Fekete-tenger északi partjára, ahol a magyarság önálló nemzetté formálódása végbe ment. Több bizánci forrásban találunk utalásokat a missziók ottani munkásságáról. A források azonban keverik a turáni népek neveit. Az a népcsoport, melyben az ősmagyarokat sejthetjük, hunnoi, oguroi, onoguroi, turkoi és más egyéb neveken szerepel.

A honfoglalás utáni magyarságnak – ha a Bizánci Birodalom közelében háborítatlanul akart új hazájában élni – fel kellett újítania ezeket a kapcsolatokat.

Bíborbanszületett Konstantin uralkodása kezdetén (944 körül) a Bizánci Birodalom és a magyarok között öt éves béke megpecsételéséppen magyar túsok érkeztek Konstantinápolyba, ahol keresztény római patrícusokká lettek.

Hierotheosz nevű szerzetes történelmi forrása szerint – akit a Konstantinápolyban megkeresztelkedett Gyula (Gylasz) vitt magával, Bulcsú (Boloszudész) is megkeresztelkedett. Hierotheoszt Theofylaktosz patriarcha Magyarország (Türкия) püspökévé szentelte, aki sok embert térített a keresztény hitre. A fennmaradt hiányos adatok arra utalnak, a kereszténység először az ország dél-keleti vidékén kezdett terjedni.

Hierotheosz térítő munkáját bizonyára segítette a nagy tekintélyű Gyula vezér is. Leányát – Saroltát – Géza (Geyza) fejedelem vette feleségül. A Bizáncból kapott keresztény hit tehát Sarolta révén jutott el a fejedelem udvarába.

Mindez a nagy egyházszakadás (1054) előtt történt. Arra azonban van okunk következtetni, hogy a későbbiek során a nyugati missziók elnyomták a keletiek munkáját.

A keleti kereszténység eleinte a Gyula vezér uralma alatt álló területeken terjedt el. Utána az ugyanazon a területen uralkodó Ajtony vezér is – Ohtum – (1025) keleti szertartás szerint keresztelkedett meg. Erről megemlékezik a Szt. Gellért legenda is.

A legenda szövegéből arra lehet következtetni, hogy kezdetben Marosvárnak nevezett Csanádon, I. István király uralmának kiterjesztése előtt, a Maros-Tisza-Duna közén fennállt egy viszonylag független magyar fejedelemség, amely a bizánci hitet, szertartásokat követte.

Az egyházszakadás után, bár erősen akadályoztatva, az Orthodoxia nem szigetelődött el az ország déli vidékein. Elterjedéséről a keleti kolostorok adnak némi támpontot, melyek egészen a XIV. századig vallási-egyházi centrumok voltak.

Említésre méltó a marosvári (később oroszlámosi) monostor. Maros városában Ajtony vezér építtette Keresztelő Szt. János tiszteletére, melybe görög barátokat, apátot helyezett. Ajtony fellázadt István király ellen, aki Csanád vezért küldte ki ellene és az le is győzte őt. Az elesettek testeit Marosvárhoz vitték és görög szertartás szerint temették el. Csanád, egy álma miatt Szent György vértanú tiszteletére monostort építtetett és oda vitette a görög szerzeteseket és apátot.

István király a metropolitának adta parancsba, hogy Veszprémben monostort építtessen, jogokkal ruházzon fel, „Isten Szentséges Szülőjének tiszteletére”, egybegyűjtve abba szerzetesnök sokaságát. A kolostornak birtokokat adományozott.

A görög nyelvű alapító levélből arra lehet következtetni, a kolostor keleti szertartású apácák számára létesült.

III. Honorius pápa 1221-ben írt levelében arról értesülhetünk, hogy III. András király a visegrádi apátságba, melyben a régi idők óta görög szerzetesek éltek, latin szerzeteseket telepített.

Más XIII-XIV. századi okiratok szerint egy-egy görög kolostor volt Dunapentelén, Szávaszentdemeteren, melyek Szt. Panteleimónnak és Szt. Demeternek voltak szentelve, akiket csak keleten tisztelték. Az utóbbi kolostornak 1334-ig görög zárdafőnöke (igumenje) volt. Annak halála után a pápa felhatalmazta a nyitrai püspököt, telepítsen a monostorba bencés szerzeteseket. A kolostor nem volt alárendelve egyetlen magyarországi főpápnak sem, hanem közvetlenül a konstantinápolyi patriarchának. A monostorban – annak alapításától kezdve – görög, magyar, szláv szerzetesek éltek.

III. Ince pápa 1204-ben írt levelében szemrehányást tett I. Imre magyar királynak, mert csak egy latin kolostor volt az országban, miközben számos görög monostor működött és a hivatalos politika

– Szt. Istvántól kezdve – Róma felé orientálódott. A joghatóságot illetően pedig a szávaszentdemeterit kivéve valószínű a területileg illetékes római katolikus püspökök gyakoroltak juriszdikciót.

Magyarországon a XI-XIV. századokban az orthodoxoknak saját papi hierarchájuk nem volt. I. Imre Király (1196-1204) bár javasolta III. Ince pápának, hogy kívánatos lenne a görög-szerzetes-egyházakat – közvetlenül a pápától függő – különálló püspökséggé egyesíteni, a javaslatra a pápa nem reagált.

Az 1215. évi lateráni zsinat viszont utasította a magyarországi latin szertartású püspököket, hogy a Tisza mentén lévő orthodox magyar egyházakba latin szertartású római katolikus papokat küldjenek. Az egyházi szertartásokat végezzék magyar nyelven, elvonva a „szakadárságtól” a hívőket.

A középkori Magyarországon a keleti és nyugati kereszténység még nem differenciálódott el teljesen egymástól. Ennek több bizonyítéka van. Egyesek arra engednek következtetni, hogy a keleti kereszténység bizonyos tekintetben befolyást is gyakorolt a nyugatira, a nép egészére.

Szt. István (1000-1038) Konstantinápolyban megszálló házat – szállás lehetőségét – építtetett az átutazó magyar zarándokoknak. Egy templomot is kapott a magyar zarándokok számára a görög császártól.

I. Géza (1074-1077) pedig koronát kapott VII. (Dukasz) Mihály bizánci császártól. Ezt később összeötvözték Szt. István római eredetű koronájával – a Szent Koronával – mely a legújabb időkig minden jog forrása volt Magyarországon.

A másik bizánci eredetű koronát – rekesz-zománcos aranykoronát – IX. Monomachosz

Konstantin (1042-1055) ajándékozta, melyet Nyitra-Ivánkán találtak meg a XIX. század közepén.

Szt. László (1077-1095) törvénykönyvéből kitűnik, hogy a XI. században a papok házasságát a keleti kánonok szabályozták. A papok csak egyszer, felszentelés előtt házasodhattak. Csak leányt vehettek feleségül. Nagyböjt idején a keleti szokások – fegyelem – voltak irányadók.

Szt. László leánya – Piroska – II. (Kömnénosz) János bizánci császár felesége lett. Ott vette fel az Iréné nevet, akit az Orthodox Egyház szentként tisztel.

IV. Béla I. (Laszkarisz) Theodorosz császár Mária nevű leányát vette feleségül.

V. István leánya Anna, II. (Paleologosz) Andronikosz császár felesége lett.

*

Mindez nem lett volna lehetséges, ha a magyarság már az Árpád-házi királyok alatt teljesen a Római Egyház befolyása alá került volna.

Magyarország nem csak Bizánccal, Bulgáriával is egyházi kapcsolatban állt, valamint a kijevi Oroszországgal. A magyar eredetű Ugrin (Magyar) Mózeszt, az Orosz Orthodox Egyház a XI. századtól szentként tisztel és őrzi földi maradványait.

Elidegenedés és a római unió

A középkori magyar nemzetiségű orthodoxiára szinte halálos csapást hozott a tatárjárás (1241), amely főképpen az orthodox hitű magyarok lakta vidéken pusztított végig.

Az Árpád-ház kihalása után a XIV. században az idegenekből származott királyainkból teljesen hiányzott a fogékonyság a keleti kereszténység iránt.

A tatárjárás után a magyarok helyére települt nemzetiségek – szerbek, románok, ruszinok – vallása lett. A régi dokumentumok ezért nem nevezik orthodoxoknak, hanem nemzetiségi nevükön rasciani, valachi, rutheni, vagy csak egyszerűen szakadároknak. A kisebbségbe maradt magyarok pedig vagy beolvadtak az orthodox nemzetiségekbe, vagy katolizáltak.

Nagy Lajos király 1366-ban Krassó és Keve megyékből kiűzette az orthodoxokat. Rendeletet hozott, hogy a románok lakta Szörény és Hunyad megyékben birtokot csak azok szerezhettek, akik a Római Katolikus Egyházhhoz tartoznak. Megparancsolta a karánsebesi, hátszegi, orsovai minoritáknak, ügyeljenek arra, hogy a nemesek ne tartsanak orthodox vallású papokat birtokaikon. Az áttérést viszont nemes-

séggel jutalmazta. Ha valaki visszatért, az nemességét elvesztette.

Tilos volt a házasságkötés közöttük. Gyermekeiket csak katolikus pap keresztelhetette. Egyetlen kedvezményük az volt, mentesülhettek az egyházi adó alól. A tizedet saját papjaiknak, püspökeiknek fizethették.

Az orthodox hitű nemzetiségek a XIII. századtól kezdtek hazánkba bevándorolni nagyobb számban. Először a ruszinok, románok, majd a rigómezei csatavesztés után (1389) a szerbek. Egyházigazgatási központok jöttek létre: 1390-ben a körtvélyesi román, 1410-ben a munkácsi ruszin kolostor. Szerb központ talán a mohácsi vész (1526) előtt Borosjenőn lehetett. A török hódoltság idején Lippán és Verőcén volt püspöki székhely.

Ugyancsak a török hódoltság idején jött létre Erdélyben az első román orthodox püspökség Révin, Felsőszilváson. Az utóbbi 1599-ben Gyulafehérvárra került.

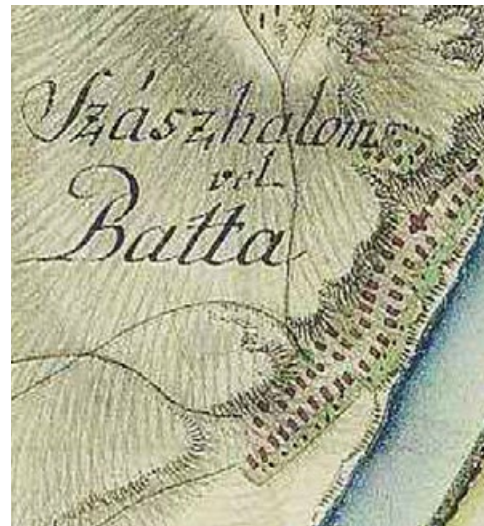
A ruszin püspökség megalakulásának ideje bizonytalan. II. Ulászló idején működött Ioannes nevű ruszin püspök. A római pápa csak 1771-ben ismerte el a munkácsi püspökségük kanonikus voltát. 1558 körül megszűnt a körtvélyesi román kolostor. A joghatósága alá tartozó román és magyar orthodoxok pedig az orthodox munkácsi püspökség joghatósága alá kerültek, mely által megszűnt annak kizárólagos ruszin jellege.

A török hódoltság idején legnagyobb vallásszabadságot a szerbek élveztek, mert katonai szolgálatukra a szultán és az osztrák császárok is igényt tartottak.

Erdélyben a román orthodoxok 1640-től református püspökök felügyelete alá kerültek. Jogállásukat az erdélyi törvénykönyv – Approbatae Constitutiones (1653) rendezte. Az orthodoxia 1848-ig megtűrt vallás maradt.

(folytatjuk)

GALÉRIA

Százhalom

2021. JÚNIUS

31 HÉTFŐ	Angéla, Petronella	7 HÉTFŐ	Róbert, Robertina, Arianna, Fülöp	14 HÉTFŐ	Vazul, Elizeus, Herta	21 HÉTFŐ	Alajos, Leila	28 HÉTFŐ	Levente, Irné, Iréneusz
1 KEDD	Tünde, Jusztinus	8 KEDD	Medárd, Helga	15 KEDD	Jolán, Vid, Viola	22 KEDD	Paulina, Tamás	29 KEDD	Péter, Pál, Emőke, Judit, Petra, Ivett
2 SZERDA	Kármén, Anita, Péter, Marcellinus	9 SZERDA	Félix, Előd, Annamária, Annabella	16 SZERDA	Jusztin, Jusztina, Auréliusz	23 SZERDA	Zoltán, Szultána	30 SZERDA	Pál
3 CSÜTÖRTÖK	Klotild, Cecília, Károly	10 CSÜTÖRTÖK	Margit, Gréta	17 CSÜTÖRTÖK	Laura, Alida, Alina, Szabolcs, Adolf,	24 CSÜTÖRTÖK	János, Iván	1 CSÜTÖRTÖK	Tihamér, Annamária, Olivér, Áron
4 PÉNTEK	Bulcsú, Kerény, Kerubin	11 PÉNTEK	Barnabás	18 PÉNTEK	Arnold, Levente, Doloróza	25 PÉNTEK	Vilmos, Viola, Vilma	2 PÉNTEK	Ottó
5 SZOMBAT	Fatime, Fatima, Bonifác	12 SZOMBAT	Villó, Orfeusz, Adelaida	19 SZOMBAT	Gyárfás, Romuald	26 SZOMBAT	János, Pál, Cirill	3 SZOMBAT	Kornél, Soma, Tamás
6 VASÁRNAP	Norbert, Norberta, Cintia	13 VASÁRNAP	Antal, Anett	20 VASÁRNAP	Rafael, Dina	27 VASÁRNAP	László, Sámson	4 VASÁRNAP	Ulrik, Erzsébet

